БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

10-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 153 (2444).

6 АВГУСТ СЕШАНБА 1963 ЙИЛ

БАҲОСИ 2 ТИЙИН

АТМОСФЕРАДА, КОСМИК ФАЗОДА ВА СУВ ОСТИДА ЯДРО ҚУРОЛИ СИНОВЛАРИНИ ТАҚИҚЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ ШАРТНОМА ИМЗОЛАНДИ

МОСКВА, 5 август. (ТАСС). Бугун Катта Кремль саройида атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома имзоланди. Шартномани СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, АҚШ давлат секретари Дин Раск ва Буюк Британия ташқи ишлар министри лорд Хьюм имзоладилар. Шартномани имзолаш вақтида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Тан ҳозир бўлди.

Залда СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва бошқа совет раҳбарлари, шунингдек совет ва чет эл мухбирлари бор эди.

Н. С. ХРУШЧЕВ Д. РАСК, ЛОРД ХЬЮМ ВА У ТАННИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев 5 августда Кремлда АҚШ давлат секретари Дин Раскни, Буюк Британия ташқи ишлар министри лорд Хьюмни, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Танни қабул қилди. (ТАСС).

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ А. А. ГРОМИКО ҲУЗУРИДА

АҚШ давлат секретари Дин Раск, Буюк Британия ташқи ишлар министри лорд Хьюм, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Тан 5 август эрталаб СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико ҳузурида бўлдилар. (ТАСС).

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

Атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуроли синовларини тақиқловчи Шартнома Москвада келишиб олинганлиги тўғрисидаги хабарни халқлар хурсанд бўлиб кутиб олдилар. Давлатларнинг бошлиқлари ва ҳукуматларнинг раҳбарларидан, жаҳондаги энг катта сиёсий ва жамоат арбобларидан, оддий кишилардан Совет ҳукумати ва унинг бошлиғи ўртоқ Н. С. Хрушчев адресига мактублар, телеграммалар тўхтовсиз келиб турибди. Ядро қуроли синовларини тўхтатиш тўғрисида таклиф киритган Совет Иттифоқининг жуда катта хизмати, бу таклиф Москвадаги музокараларни муваффақиятли тамомлашга асос бўлганлиги мазкур мактублар ва телеграммаларда таъкидланмоқда. Шу мактублар ва телеграммаларда ҳозирги куннинг энг муҳим проблемаларидан бирини ҳал қилишда донишмандларча давлат йўлини тутганлиги учун Совет ҳукуматига миннатдорчилик ва ташаккур изҳор қилинмоқда. Халқаро проблемаларни тинч-тотув яшаш принциплари руҳида ҳал қилиш йўлида реал қадам қўйилди, яхши иш бошланди. Кўп давлатларнинг ҳукуматлари Шартномани имзолаш ниятида эканликларини айтдилар.

Атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисида Москвадаги музокараларнинг натижалари хусусида шу йил 31 июлда Хитой Халқ Республикаси ҳукумати Баёнот эълон қилди. Шу Баёнотда Хитой Халқ Республикаси ҳукумати ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномага ўзининг қарши чиқаётганлигини ва бу Шартномага қўшилишдан бош тортаётганлигини айтади. Шу билан бирга, Хитой Халқ Республикаси ҳукумати бу Шартномани ҳатто «бутун дунё халқларини гангитиб қўядиган» ва «барча мамлакатлардаги тинчликсевар халқларнинг истак ва орзуларига зид бўлиб тушаётган» «алдамчилик» деб атамоқда.

Шу муносабат билан Совет ҳукумати қуйидагиларни айтишни зарур деб ҳисоблайди.

Ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома жаҳонга нифоқ солиб турган низоли проблемаларни бартараф қилиш йўлларини янада қидириш нуқтаи назаридан принципиал аҳамиятга эга. Турли социал тузумдаги давлатлар, айниқса йирик давлатлар актуал халқаро проблемалардан бирини ўзаро мақбул равишда ҳал этишга муваффақ бўлганликлари тинч-тотув яшаш сиёсатининг тўғрилигини ва ҳаётийлигини исботламоқда, шу давлатлар ўртасидаги зиддиятлар инсониятни жаҳон уруши гирдобига ташлаш хавфини неча марталаб туғдирган эди. Халқлар халқаро кескинликни юмшатишнинг реал имкониятини, халқлар устига оғир юк бўлиб тушган қуролланиш пойгасини тўхтатиш мумкинлигини кўрдилар.

Москва музокараларининг натижалари ечилмаган халқаро проблемалар бартараф қилиниши мумкин, деган умид туғдирмоқда, ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш шу халқаро проблемаларнинг ҳал этилишига боғлиқдир. Тинчликни мустаҳкамлаш соҳасида қилиниши лозим бўлган ишларнинг кенг программасини уч давлатнинг Москвадаги музокаралари бўлаётган кунларда яна таклиф қилган Совет ҳукумати мана шунга эришишга ҳаракат қилмоқда. Бу программа термо-ядро уруши хавфини йўқотишга доир кечиктириб бўлмайдиган бир қанча чораларни, аввало, НАТО мамлакатлари билан Варшава шартномаси мамлакатлари ўртасида ҳужум қилмаслик тўғрисида пакт тузишни кўзда тутади. Совет ҳукумати иккинчи жаҳон урушининг қолдиқларига хотима беришга, Германия сулҳ шартномасини тузишга ва шу асосда Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштиришга яна бир марта даъват қилди.

Тинчликни мустаҳкамлаш учун курашнинг Совет Иттифоқи таклиф қилган программаси халқларнинг туб манфаатларига жавоб беради. Бу программани социалистик давлатларнинг ҳукуматлари ва халқлари, Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларининг кенг жамоатчилиги, капиталистик мамлакатларнинг миллионлаб меҳнаткашлари, жаҳондаги барча прогрессив кишилар қизғин қувватладилар.

Ядро синовларини тўхтатиш масаласи тўғрисида социалистик мамлакатларнинг коллектив фикри Варшава шартномаси давлатларидаги коммунистик ва ишчи партиялар Марказий Комитетларининг биринчи секретарлари ҳамда ҳукуматларнинг бошлиқлари Кенгаши чиқарган қарорда ифодаланди. «Ядро синовларини тақиқлаш масаласида битимга келинганлиги, — дейилади шу ҳужжатда, — Совет Иттифоқи ва барча социалистик мамлакатлар тинчликсевар ташқи сиёсат йўлини изчиллик билан ўтказиб келаётганлигининг натижасидир, турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашига қаратилган ленинча сиёсатнинг муваффақиятидир. Кенгаш бу Шартнома халқаро кескинликни юмшатишга ёрдам беради ҳамда халқларнинг тинчлик учун ва янги жаҳон уруши хавфига қарши курашида ижобий фактор бўлади», деб ҳисоблайди.

Жаҳоннинг ҳамма қитъаларидаги қардош маркси-ленинчи партиялар битимга келинганлигини тўла маъқуллаётганликларини айтдилар. Улар бу битимни коммунистик ҳаракатнинг тинчлик ва тараққиёт кучларини мустаҳкамлашга қаратилган умумий йўли изчиллик билан ўтказилаётганлигининг жиддий натижаси деб билмоқдалар. Тинчликни қадрловчиларнинг ҳаммаси Москва музокараларининг якунларини якдиллик билан маъқулламоқдалар.

Ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномага ўзининг қарши эканлигини ошкора эълон қилишга журъат этаётганларни мана шундай якдиллик билан маъқуллаш вазиятида бармоқ билан санаб кўрсатиш мумкин. Бунда таажжубланарлик ҳеч бир нарса йўқ: ядро синовларининг тақиқланишига бугунги кунда қарши чиқаётган киши қандай сўз найрангларини ишлатмасин, у ўзининг тинч-тотув яшашга қарши эканлигини, халқаро кескинликни юмшатиш ҳамда агрессия ва уруш кучларини дармонсизлантириш йўлига ўзининг қарши эканлигини аён қилиб қўяди.

Уч давлат вакилларининг Москвадаги учрашувидан кейин ўтган бир неча кун давомида тинчлик кучларининг янги катта муваффақиятини кимлар ёқтирмаётганлиги аниқ маълум бўлиб қолди. АҚШда «қутурганлар» деб аталган, «коммунистик хавф» бор деб бақириб, Шартнома АҚШга тағин ҳам кўпроқ вайрон қиладиган қурол яратиш имкониятини бермайди, деб дод солаётганлар аввало шу кишилар жумласидандир. Ғарбий герман милитаристлари ва реваншчилари орасидаги энг ашаддий шахслар, янги ҳарбий авантюраларнинг планларини шу кунгача ҳам ўйлаб юрган шахслар мана шулар жумласидандир. Француз ҳукмрон доиралари лагеридан бўлган экстремистлар шулар жумласидандир. Бу экстремистлар Францияни халқаро кескинликни юмшатиш ишига кўмаклашиш ва бошқа халқлар билан дўст бўлиш улуғламайди, балки ядро бомбаси билан дўст бўлиш, ядро қуроли арсеналини ҳар қандай қилиб бўлса ҳам вужудга келтириш улуғлайди, деган қарорга келдиларки, уларнинг нима учун шундай қарорга келганликлари маълум эмас.

Империализмнинг энг урушқоқ доираларининг намояндалари шундай фикрларни айтаётганликлари кутилмаган бир нарса эмас. Лекин ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномага коммунистлар, яна бунинг устига социалистик мамлакатга бош бўлиб турган коммунистлар қарши чиқаётганликлари қонуний таажжубланиш туғдирмаслиги мумкин эмас. Социалистик мамлакатнинг раҳбарлари тинчликни мустаҳкамлаш ишига хизмат қиладиган, халқларнинг истак ва орзуларига жавоб бераётган, халқларнинг ҳаётий манфаатларига мувофиқ бўлиб тушаётган халқаро битимни қандай қилиб дафъатан рад қилишлари мумкин? Хитой ҳукумати Шартноманинг мақсади ва моҳиятини ўзининг Баёнотида шундай талқин қилишга уринаётганлиги ядро портлашларига хотима беришни кўпдан бери талаб қилаётган халқларнинг ҳаётий манфаатларини назар-эътиборга олмаслик натижасидагина туғилган бўлиши мумкин.

Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида, Шартномани тузиш уч давлатнинг «ядро монополиясини мустаҳкамлаш» мақсадини кўзда тутади ва бу Шартномада Совет Иттифоқининг қатнашганлиги «Америка империализми олдида таслим бўлишдир» деб даъво қилинади.

Бундан кўра каттароқ бемаъниликни тасаввур қилиб бўлмайди. Совет Иттифоқи, барча тинчликсевар кучлар ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисида шартнома тузишга интилиб, бу Шартномани атмосферани, сувни ва космик фазони радийактив моддалар билан заҳарлашга олиб келадиган хатарли оқибатлардан инсониятни муҳофаза қилувчи муҳим чора деб билмоқдалар. Аммо, социалистик давлатни ва капиталистик давлатларни бир қавс ичига олиб, СССРга айб тўнкаётган кишилар эса, буни Совет Иттифоқи қандайдир ядро монополиясига интилаётир ва ҳатто «таслим» бўлаётир, деб кўрсатишга уринмоқдалар.

Бундан чиқдики, агар ядро қуроли бутун дунёда ёйилиб кетса, Ғарбий герман реваншчиларининг бу қуролни эгаллаб олишларига йўл очилса, агар ўнлаб давлатлар қатор-қатор ядро портлатишларини кетма-кет ўтказаберадиган бўлиб қолсалар, бу нарса тинчлик манфаатларига мос бўлиб тушар экан-да ва бу нарса империализм олдида таслим бўлиш деб ҳисобланмас экан-да! Йўқ, бунга бутунлай тескари иш қилинмоқда. Мана шундай қилишнинг ўзи миллион ва миллион кишиларнинг тақдири билан масъулиятсизларча ўйнашиш бўлур эди, шу сабабли, ўз халқининг ҳозирги аҳволи ва келажаги тўғрисида, тинчликни сақлаб қолиш тўғрисида сўзда эмас, балки амалда ғамхўрлик қилаётган ҳар бир киши буни тушуниб олмаслиги мумкин эмас.

Хитой Халқ Республикаси ҳукумати бутун дунёга маълум фактларни бутунлай йўқ қилиб ташлашга уринмоқда. Ядро қуроли масаласида Совет Иттифоқининг позициясини қоралашга уриниш нақадар асоссиз эканлигини шу нарса ҳам кўрсатиб турибдики, 1946 йилдаёқ Совет Иттифоқи атом қуролини абадий тақиқлашни ва унинг запасларини йўқ қилиб ташлашни биринчи бўлиб таклиф этган эди. Энг мукаммал ядро қуролига ва бу қуролни элтишнинг энг мукаммал воситаларига эга бўлган Совет Иттифоқи атом ва водород қуролини тақиқлаш, уни ишлаб чиқаришни тўхтатиш, бу қуролнинг ҳамма запасларини йўқ қилиб ташлаш учун, унинг синовларини тўхтатиш учун ва давлатларнинг барча ҳарбий машинасини синдириб ташлаш учун кўп йиллардан бери зўр бериб ва мутасил курашиб келмоқда.

1959 йилда Совет ҳукуматининг бошлиғи Н. С. Хрушчев ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисидаги таклифни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси трибунасидан туриб тақдим қилди, ва бу таклиф халқларнинг мустаҳкам тинчлик учун курашидаги байроқ бўлиб қолди. Бутун ядро қуролини, шунингдек уни мўлжалга элтиш воситаларининг ҳаммасини тақиқлаш ва батамом йўқ қилиб ташлаш қуролсизланиш тўғрисидаги совет программасининг негизи, бу программанинг суягидир. Шу нарса яхши маълумки, Совет ҳукумати ядро билан қуролланиш пойгасини чеклаш соҳасида жаҳоннинг турли районларида ядросиз зоналар вужудга келтириш, ўзга мамлакатларнинг территорияларидаги чет эл ҳарбий базаларини тугатиш сингари чораларни кечиктирмай амалга ошириш учун ҳам кураш олиб бормоқда.

Совет Иттифоқи мана шу чораларнинг ҳаммасини таклиф қилаётганида бутун социалистик ҳамдўстликнинг, барча халқларнинг ҳам манфаатларини эмас, балки фақат ўз манфаатларинигина кўзлаб иш қилмоқда, деб айтиш мумкинми ахир? Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида ядро монополияси деб аталган нарса, яъни Совет Иттифоқи мана шундай қуролга эга бўлганлиги социалистик мамлакатларнинг, шулар орасида Хитой Халқ Республикасининг ҳам империалистик агрессия човутига тушмай қолганликларида ҳамда социализм ва коммунизмни ғалабали қуриш имкониятига эга бўлиб турганликларида ўзининг, айтиш мумкинки, ҳал қилувчи ролини ўйнамадими, ахир?

Сўнгра Хитой ҳукуматининг Баёнотида, ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома ядро қуролининг ҳамма турларини тақиқлаш, ядро запасларини йўқ қилиб ташлаш, ядро қуролини ишлаб чиқаришни тўхтатиш вазифасини тўла равишда ҳал қилмайди, деб даъво қилинади. Шартнома бу масалаларнинг ҳаммасини ҳал қилиб бермайди, бу хусусда баҳслашишга ўрин йўқ. Битим қанчалик кенг бўлса шунчалик яхши эканлигини ҳар бир киши тушунади, албатта. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида дарҳол Шартнома тузиш жуда ҳам кўнгилдагидек иш бўлур эди. Биз буни талаб қилиб келдик ва ҳозирги вақтда ҳам талаб қилмоқдамиз. Эҳтимол, шу проблеманинг ҳаммасини қандай қилиб бир йўла ҳал этиш сирини Хитой раҳбарлари биладигандирлар? Бизга келганда, биз бундай қисмий чора тўғрисидаги битим тинчлик манфаатларига, социализм манфаатларига мос бўлиб тушаётган бир вақтда ҳеч бир иш қилмагандан кўра, шу ишнинг бир қисмини қилган яхшироқ деб ҳисоблаймиз. Модомики, ҳозирги замон шароитида ҳозирча проблемани бирданига, тўлиқ равишда ҳал қилиб бўлмас экан, уни қадамба-қадам ҳал қилиш бирдан-бир оқилона йўлдир. Реалликни сезиш ҳиссини бутунлай йўқотган кишиларгина жаҳоннинг тақдирига, миллионлаб кишиларнинг ҳаётига таалуқли ишларда: «ё ҳаммаси бўлсин, ёки ҳеч нарсанинг кераги йўқ» деб туриб олишлари мумкин.

Ё ҳаммаси бўлсин, ёки ҳеч нарсанинг кераги йўқ, деган оддий ва енгил формулани бўлар-бўлмасга такрорлай бериш қийин иш эмас. Лекин амалда бундай талабнинг ҳеч қандай реал мазмуни йўқ. Халқаро ишларда бундай йўл тутишни реалистик йўл деб бўладими? Коммунистларнинг, аввало, давлатларнинг раҳбарлари бўлган коммунистларнинг бурчи шуки, улар ядро уруши ва қирғини хавфидан халқларни халос қилишга гарчи қадамба-қадам бўлса ҳам эриша беришлари керак. Совет ҳукумати шу нарсага аминдирки, халқи одамларни радийактив ҳаво билан нафас олишга маҳкум қиладиган сиёсатни маъқуллаб муҳур босадиган, ядро билан қуролланиш пойгасини тўхтовсиз давом эттириш ва империалистик лагердаги энг авантюрист доираларни, шу жумладан ғарбий герман реваншчиларини ҳам ядро қуролига эга қилиш планларини маъқуллайдиган битта ҳам мамлакат ер юзида йўқ. Бундай халқ йўқ!

Ядро урушига қарши халқларнинг курашидан четда турган ва қуролсизланишга ўзларининг хоҳиш ва истаклари йўқлигини қуролсизланиш соҳасида энг кескин чоралар кўриш керак деган дабдабали қуруқ гаплар билан ниқоблаётган кишиларгина ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномага қарши чиқишлари мумкин. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашга четдан томоша қилувчи кишининг позициясида туриб қараётган ва тинчлик учун курашдаги реал муваффақиятни қадр қилмайдиган одамларгина бу Шартномага қарши чиқишлари мумкин. Бундай кураш олиб бораётган кишилар учун эса, шу улуғ мақсадга олиб борадиган ҳар бир қадам муҳимдир. Зотан Хитой раҳбарлари ўз Баёнотида ядро қуролини тўла равишда тақиқлашга «поғонама-поғона» бориш керак, деб ўзлари ҳам эътироф қилишга мажбур бўлганлар. Лекин модомики шундай йўл тутиш зарурлиги эътироф қилинаётган экан, — ҳозирги шароитда эса, бошқача йўл йўқ, — у ҳолда Совет Иттифоқига, бутун проблемани бирданига ҳал қила олмадингиз деб таъна қилишнинг сабаби нима, деган савол туғилади.

Хитой раҳбарлари баҳслашишга берилиб кетганликлари сабабли, бу масалада мантиққа риоя қилиш биз учун шарт эмас, деб ҳисоблаётган бўлсалар керак. Бир томондан, Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида, ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома ядро қуролини батамом тақиқлашни ва йўқ қилиб ташлашни кўзда тутмаганлиги сабабли, халқларга ҳеч нима бермайди, деб даъво қилинади. Иккинчи томондан эса, Баёнотда, Шартнома ер ости ядро синовларига жорий қилинмаганлиги сабабли, ёмон шартнома бўлди, дейилади. Демак, ядро қуроли синовларини тақиқлаш фойдали иш эканлигини ва халқлар буни талаб қилаётганликларини Хитой ҳукумати ҳам принцип эътибори билан тан олмоқда. Лекин Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида худди шу жойнинг ўзида бир неча сатрдан кейин бу Шартномага қарши кетма-кет уйдирма важлар айтилади, ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома «алдамчилик» дейилади, чунки у ядро қуролини батамом йўқ қилиб ташлаш проблемасини тўла равишда ҳал қилиб бермайди, дейилади.

Ядро синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома ҳатто ер ости синовларига жорий қилинган тақдирда ҳам, бу нарса фақат қисмий чорадир, албатта, фақат қуролсизланиш йўлида қўйилган ва қуролсизланиш учун қулайроқ шароит вужудга келтирадиган қадамдир, холос. Лекин бундай савол бериш ўринли бўлади: Туб вазифани ҳал қилишни — қуролсизланишни бундай чора енгиллаштирадими, ёки қийинлаштирадими? Империалистик давлатлар лагерида тинчликка жуда очиқдан-очиқ душман бўлганларни мустасно қилганда, ҳамма шу нарсани эътироф қилмоқдаки, ядро синовларини тўхтатиш тўғрисида битимга келинганлиги қуролсизланиш соҳасида ҳам олдинга силжимоқ учун ҳийли қулай шарт-шароит вужудга келтиради. Капитал мамлакатларидаги коммунистлар, социалистик мамлакатларнинг раҳбарлари бўлган Коммунистик партиялар мазкур саволга: ядро синовларини тақиқлаш тўғрисида Шартнома тузиш ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашни енгиллаштиради, деб ижобий жавоб бермоқдалар. Аммо, Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати эса, бунинг тескарисини даъво қилмоқда. Бундан келиб чиқдики, бутун дунё янглишибди-ю, фақат Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг бир ўзигина ҳақиқатни билар экан-да.

Бас, шундай экан, амалда халқларни алдаётган ким? Биринчи реал натижаларга эришиб, қўлга киритилган муваффақиятни янада ривожлантиришга, империализмнинг агрессив кучларига қарши курашда, бошқа муҳим проблемаларни ҳал қилиш учун курашда куч ва ғайратни кўпайтиришга чақираётганлар халқларни алдаяптими, ёки тинчлик учун курашувчиларнинг куч ва ғайратини ҳамда уларнинг муваффақиятларини писанд этмай, калака қилаётган, шу тариқа халқларни йўлдан оздираётган ҳамда халқларнинг урушнинг олдини олиш қобилиятига ишончсизлик туғдиришга уринаётганлар халқларни алдаяптими?

Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг бутун мана шу концепциясидан умидсизлик ва писсимизм ҳиди келиб турибди. Бу концепциянинг мазмунини бизда илгари ишлатилиб келган: «Ё номинг чиқсин, ё жонинг чиқсин» деган мақол билан таққослаш мумкин. Бундай концепцияни тарих томонидан маҳкум этилган, таги пуч бўлиб қолган кишилар айтганида, бунга тушуниш мумкин бўлур эди. Лекин социалистик жамият қураётган мамлакат ҳукумати шундай позиция билан чиқаётганлигига тушуниб бўлмайди.

Бундай умидсизлик позицияси кимни руҳлантириши мумкин? Шуни билиб қўйиш керакки, термоядро урушининг зулмат жаҳаннамига тобора яқинлашабериш эмас, балки ўзларининг уруш кучларини кишанлаб қўйиш, чинакам тинчлик ва тараққиётни таъминлаш қобилиятига ва имкониятига астойдил ишониш одамларнинг ғайратига ғайрат қўшади.

Хитой Халқ Республикаси ҳукумати, ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисида Шартнома тузиш «Америка империализмининг ҳарбий устунликни қўлга киритишига» олиб келади, аммо тинчликсевар мамлакатлар, шу жумладан Хитой ҳам бунинг натижасида «ўз мудофаа қувватини мустаҳкамлаш имкониятидан» маҳрум бўлиб қоладилар, деб даъво қилмоқда.

Ғалати мантиқ-ку! Ҳатто бизнинг муҳолифларимиз ҳам ҳозирги вақтда жаҳонда энг қудратли ядро қуролига, бу қуролни ҳар қандай мўлжалга элтадиган энг мукаммал воситаларга Совет Иттифоқининг ўзи эга бўлиб турибди, деб эътироф қилмоқдалар. Бу қудратли ракета-ядро қалқони фақат Совет Иттифоқининг хавфсизлигини эмас, шу билан бирга барча социалистик мамлакатларнинг, шу жумладан Хитой Халқ Республикасининг ҳам хавфсизлигини таъминламоқда ва бутун дунёда тинчликнинг таянчи бўлиб хизмат қилмоқда.

Синовларни тақиқлаш тўғрисида Шартнома тузиш кучларнинг ҳозирги вақтда вужудга келган нисбатини ўзгартирадими? Йўқ, ўзгартирмайди. Совет ҳукумати бундай Шартнома биз учун тенгсиз ҳолатни вужудга келтирганида эди, бошқа томонга бир ёқлама афзалликлар берганида эди, уни тузишга ҳеч қачон розилик бермаган бўлур эди. Буларнинг ҳаммаси алоҳида далилларга муҳтож эмас.

Ниҳоят, агар бу Шартнома кимга кўпроқ фойда келтиради, деган савол қўйилар экан, социалистик мамлакатлар ҳамдўстлигида ядро қуролига эга давлат бўлган Совет Иттифоқига кўпроқ фойда келтиришини назарда тутиш тўғрироқ бўлур эди, чунки ядро портлатишлари устида гап бораётганлиги сабабли, кучларнинг нисбати ўзгарадими, ёки ўзгармайдими, агар ўзгарса, қайси томонга қараб ўзгарса, бу нарса очиқ кўриниб турибди. Хитой Халқ Республикаси ҳукумати бу масалада Совет ҳукумати номидан, Совет Иттифоқи номидан хулоса чиқаришга уриниб, ҳаддан ташқари кўп нарсани ўз устига олмаётганмикин?

Йўқ, Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида социалистик лагернинг мудофаа қобилияти тўғрисида ғамхўрлик қилинган эмас. Мана шу ҳамма гапларнинг замирида социалистик лагернинг, барча тинчликсевар кучларнинг позицияси билан ҳисоблашмай, энг кўп вайронлик келтирадиган қуролни, яъни ядро қуролини нима қилиш керак — уни емириб ташлаш керакми, ёки унинг ер юзида бемалол тарқалиши учун туйнукларни очиб қўйиш керакми, деган масалада алоҳида сиёсат ўтказишга интилиш яшириниб ётган бўлса керак.

Хитой раҳбарлари ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномани имзолашдан бош тортиш билан империалистик блокда шу Шартномага қарши чиқаётганлар билан бир компанияга тушиб қолдиларки, буни улар ўйлаб кўришлари лозим эди. Бундай позиция хоҳ Европа ёки Америка, Осиё ёки Африка халқи бўлсин, хоҳ кичик ёки катта давлатнинг халқи бўлсин, бирор халқнинг манфаатларига мос бўлиб тушади, деган фикрга ҳеч ким Совет ҳукуматини ишонтира олмайди.

Тинчликни мустаҳкамлаш масалаларидаги, қуролсизланиш масалаларидаги салбий позиция ҳозирги вақтда халқларга нақадар манзур бўлмайдиган позиция эканлигини Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг ўзи ҳам тушунаётган бўлса керак. Шунинг учун ҳам у ўзининг Баёнотида ядро қуролини тарк қилиш масалаларида Хитой ҳукуматининг қандайдир «ўз» программаси бор, бу программа ҳатто Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар таклиф қилаётган программадан ҳам радикалроқ программа, деб кўрсатишга уринмоқда.

Лекин, биринчидан, Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида баён қилинган бу «программада» ҳеч қандай янгилик йўқ. Унда зикр қилинган таклифларнинг ҳаммаси ўз вақтида Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар томонидан тақдим қилинган эди. Хитой Халқ Республикаси ҳукумати бу таклифларни фақат такрорлаган, холос. Бутун дунёга шу нарса маълумки, Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатлар бутун дунёдаги тинчликсевар кучлар билан иттифоқ бўлиб, ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида ядро қуролини бутунлай йўқ қилиб ташлашни ҳам ўз ичига олган ва ўзлари тақдим этган программани амалга ошириш учун актив кураш олиб бордилар ва бу курашни давом эттирмоқдалар.

Иккинчидан, Хитой Халқ Республикаси ҳукумати Баёнотининг моҳияти мутлақо бошқалар аллақачон киритган таклифларни зикр қилувчи радикал программадан иборат эмас, балки шундан иборатки, ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномани Хитой Халқ Республикаси ҳукумати имзолашдан бош тортганлигини ниқобламоқ учун бу сафар ана шу программадан фойдаланишга уринмоқдалар.

Ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги шартномага нисбатан ўзининг салбий позициясини ёқлайдиган битта ҳам ишонарли важни Хитой ҳукумати келтира олгани йўқ. Агар ҳукумат ўз сиёсатини фақат тинчлик ва социализм манфаатларини, халқларнинг манфаатларини кўзлаб ўтказар экан, унинг бунақа важлари умуман бўлиши ҳам мумкин эмас.

Совет Иттифоқи бошқа социалистик мамлакатлар билан қўлни қўлга бериб ёппасига ва батамом қуролсизланишни амалга ошириш учун курашиб келди ва ҳозир ҳам тўхтовсиз курашмоқда. Илгари Хитой Халқ Республикаси мана шундай сафда бориб, қуролсизланиш учун, халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун курашга ўзининг ҳиссасини қўшаётганида Совет ҳукумати ҳамиша бунга қувонар эди.

Совет Иттифоқи, бошқа социалистик мамлакатлар Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг баёнотига ниҳоят даражада афсусланишга арзийдиган, мисли бўлмаган иш деб баҳо бермоқдалар. Тинчлик ва социализмнинг барча дўстлари шу нарсага афсусланмасликлари мумкин эмаски, социалистик мамлакатлардан бирининг ҳукумати ер юзидаги барча халқларнинг ҳаётий манфаатларига таалуқли бўлган масалада халқаро миқёсда социалистик давлатларнинг умумий йўлига қўпол равишда зид бўлиб тушаётган, шу давлатлар ўзларининг ташқи сиёсатларида амал қилаётган асосий принципларга ва Хитой Халқ Республикаси раҳбарларининг ўзлари ҳам икки марта — 1957 ва 1960 йилларда — қўл қўйиган асосий принципларга қўпол равишда зид бўлиб тушаётган иш қилди. Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг позицияси турли социал системалардаги давлатларнинг тинч-тотув яшашига қаратилган ленинча сиёсатга зид бўлиб тушмоқда. Бу билан хитой раҳбарлари ўзларини социалистик ҳамдўстликка, бутун жаҳон коммунистик ҳаракатига, Европа, Осиё, Африка Америкаcининг барча тинчликсевар халқларига ошкора қарама-қарши қилиб қўймоқдалар.

Хитой ҳукумати шу нарсани тушунмаслиги мумкин эмаски, у мана шундай йўлга тушиб олаётганлиги билан социалистик лагернинг бирлигига тўғридан-тўғри зарар етказмоқда, империализмга қарши курашнинг бирлик фронтини заифлаштирмоқда. Бундай ҳаракатлар тинчлик душманларини фақат қувонтириши мумкин, тинчлик душманларининг асил мақсади эса социалистик мамлакатлар орасига нифоқ солиш, уларни бир-биридан ажратиш, социалистик ҳамдўстлик халқларининг улуғ бирлигини бузиш, жаҳон социализм системасига зимдан путур етказишдир.

Шу нарсани ҳам кўрмаслик мумкин эмаски, Хитой ҳукуматининг бизнинг мамлакатимизга, Совет Иттифоқининг сиёсатига туҳмат ва бўҳтонларни ўз ичига олган баёноти хитой раҳбарлари идеологик келишмовчиликларни давлатлараро муносабатларга кўчираётганликларини кўрсатувчи яна бир далилдир. Совет ҳукумати ядро синовларини тақиқлаш тўғрисида Шартнома тузиш билан «совет халқининг манфаатларига хиёнат қилди, социалистик лагерь мамлакати халқларининг, шу жумладан Хитойнинг ҳам манфаатларига хиёнат қилди, бутун дунёдаги тинчликсевар халқларнинг манфаатларига хиёнат қилди», деб беандишалик билан қилинган даъволарнинг шу ҳужжатда пайдо бўлганлигини бошқача изоҳлаш мумкин эмас.

(давоми 2-бетда)

ГАНА ВАКИЛЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Гана Конвент халқ партиясининг делегацияси Ўзбекистон билан танишмоқда.

Гана Конвент халқ партияси ижрочи секретарининг ўринбосари Э. А. Маклин бошчилигидаги меҳмонлар 4 август эрталаб Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида қабул қилиндилар. Дўстона суҳбат вақтида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов ва Марказий Комитет аъзоси, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. О. Азимов делегация аъзоларини Совет ҳокимияти йилларида ленинча миллий сиёсатни амалга ошириш асосида Ўзбекистоннинг экономикаси ва маданиятида юз берган ўзгаришлар билан, республика партия ташкилотининг фаолияти билан таништирдилар.

Э. А. Маклин ўзининг ва ҳамроҳларининг Ўзбекистонда самимий кутиб олинганликлари учун чуқур миннатдорчилик изҳор қилди. У таъкидлаб айтдики, делегациянинг қилаётган сафари Совет Иттифоқи билан Гана ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади, Гана Конвент халқ партиясининг ўз олдига қўйган катта вазифаларни амалга оширишда фойда беради.

Гана Конвент халқ партияси мамлакатда социалистик жамият вужудга келтиришни ўз олдига мақсад қилиб қўйганлигини эълон қилди. Социализм ҳамма кишиларни ака-ука ва опа-сингил қилиб қўяётганлигини, уларнинг ҳаётини бахтли қилаётганлигини биз ўз сафаримиз вақтида кўриб турибмиз. Ўзбекистон билан танишиш бизга кўп фойда беришига шубҳа қилмаймиз, деди делегация бошлиғи.

Суҳбатда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси М. М. Мусахонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат Қ. Муртазоев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг масъул ходимлари, Тошкент шаҳридаги район партия ташкилотларининг раҳбарлари қатнашдилар.

Сўнгра Гана раҳбар партия ходимлари шаҳар бўйлаб сайр қилдилар, шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини бориб кўрдилар.

Куннинг иккинчи ярмида делегация аъзолари Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Полярная звезда» колхозига бордилар.

Ганалик меҳмонларнинг Ўзбекистонда бўлган учинчи куни Тошкент тўқимачилик комбинатини бориб кўриш билан бошланди.

Делегация аъзолари ишлаб чиқариш участкаларини кўздан кечирдилар.

Тўқимачилар делегация аъзолари билан хайрлашар эканлар, янги ҳаёт қураётган, мустамлакачиликка қарши, бутун дунёда тинчлик учун актив курашаётган меҳнатсевар Гана халқига самимий салом топширишни сўрадилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Кеча Тошкент шаҳар партия комитетининг IX пленуми бўлиб ўтди. Пленумда «Бинокорлик ташкилотларининг 1963 йилнинг биринчи ярим йилидаги иш якунлари ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети VI пленумининг «КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми қарори асосида капитал қурилишга раҳбарликни яхшилаш бўйича чоралар тўғрисида»ги қарорини бажариш бўйича шаҳар партия ташкилотининг вазифалари» ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Бу тўғрида шаҳар партия комитетининг секретари ўртоқ **В. С. Скребнев** доклад қилди.

Доклад юзасидан бошланган музокараларда Чилонзор район партия комитетининг биринчи секретари **О. Соқиев**, 3-қурилиш трести бошқарувчиси **Н. Я. Пикман**, 93-ихтисослашган трест бошқарувчиси **С. И. Никитин**, Октябрь район ижроия комитетининг раиси **С. Норқўзиев**, «Главташкентстрой»нинг бошлиғи, министр **П. М. Репин**, уйсозлик комбинати монтаж бошқармаси коммунистик меҳнат бригадасининг раҳбари **Г. Аппасов**, 159-қурилиш тресги партия ташкилотининг секретари **И. П. Пелепец**, Тошкент шаҳар архитектори **И. П. Якушев**, Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари **Г. М. Саркисов** ва бошқа ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё бюроси раисининг ўринбосари **В. К. Акулинцев**, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари **В. А. Карлов**, Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети партия-давлат контроль комитети раисининг ўринбосари **И. Р. Арнаутов**, Тошкент саноат области партия комитетининг иккинчи секретари **М. А. Зоидов**, Тошкент саноат область партия комитети ва ижроия комитети партия-давлат контроль комитетининг раиси **И. Р. Раҳматов** ўртоқлар иштирок этишди.

(Пленум иши тўғрисидаги батафсил ҳисобот газетамизнинг навбатдаги сонида босилади).

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

(Боши биринчи бетда).

Хатто бунда — сиёсий масъулиятсизлик кўпми, ёки режаларини турмушнинг ўзи улоқтириб ташлаётган одамларнинг жиззакилиги кўпми эканлигини айтиш қийин.

Совет халқи номидан ва совет халқи учун гапиришга Хитой Халқ Республикаси ҳукуматига ким ваколат берди? Бошқа социалистик мамлакатларнинг халқлари учун гапиришни ундан ким илтимос қилди? Модомики, Баёнот авторлари қардош социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг нормаларини айтмаганда ҳам, давлатларнинг халқаро муносабатларидаги элементар нормаларни писанд қилмай, ўзлари эълон қилган шу Баёнотда совет халқини Совет ҳукуматига қарама-қарши қилиб қўйишга уринаётган эканлар, демак, уларнинг асаблари бўшашиб кетаётганга ўхшайди. Бундай уринишларнинг беҳудалигини ҳатто империалистлар ҳам аллақачон тушуниб олган эдилар, чунки улар совет халқининг Совет ҳукумати ва шонли Коммунистик партия теварагида монолит бўлиб жипслашганлигига интервенция йилларида, сўнгра эса иккинчи жаҳон уруши йилларида дуч келиб, тишларини синдирган эдилар. Шу тариқа совет халқи бизнинг мамлакатимизда Совет ҳокимиятини ёқлаб, Коммунистик партиянинг ва жонажон Совет ҳукуматининг сиёсатини ёқлаб ўзининг қони ва ҳаёти билан овоз берган эди. Ҳозир ҳам совет халқи коммунизм қуриш ишидаги ўзининг ажойиб шижоатли меҳнати билан ўз ҳукуматининг тинчликсевар сиёсатини ёқлаб овоз бермоқда. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига, унинг Марказий Комитетига ўзининг чексиз ишончини изҳор қилмоқда ва уларни қўллаб-қувватламоқда.

Хўш, Хитой раҳбарлари кимларнинг босган изидан бормоқчилар? Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнатидан ҳатто микроскоп билан қидирганда ҳам Совет давлатининг суверенитетига ҳурмат билан қарашдан заррача асар топиб бўлмайди. Ваҳоланки, коммунистлар, социалистик мамлакатлар халқаро муносабатларда ва шу жумладан социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда суверенитет, ички ишларга аралашмаслик принципларини эълон қилибгина қолмасдан, шу билан бирга изчиллик билан қаттиқ туриб ҳимоя қилишлари ҳам лозим. Социалистик давлат ҳукумати суверенитетни ҳурматлаш принципини назар-писанд қилмай, қардош мамлакатларни, қардош халқларни таҳқирлайдиган бўҳтон ва туҳматлар қилиш даражасига бориб етаётган экан, бундай ҳолда давлатлар суверенитети масаласида империалистларнинг халқларининг суверен ҳуқуқларини поймол қилиш сиёсатига нимани қарама-қарши қилиб қўйиш мумкин бўлади?

Инсониятни тўлқинлантириб турган масалалардан, меҳнаткаш кишиларнинг ташвиш ва умидларидан ўзини догматик тасаввур девори билан ажратиб қўйган одамларгина бизнинг планетамизда бўлаётган жуда катта ўзгаришларни пайқамасликлари ёки ўзларини кўрмасликка солишлари ва эндиликда жаҳон термоядро урушининг бошланишига йўл қўймайдиган бўлиб қолган халқларнинг ақл-идрокига ва иродасига ишонмасликлари мумкин.

Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати Совет Иттифоқининг позициясидан қандайдир зиддиятлар топишга уринмоқда. Лекин у цитаталарни сунъий равишда танлаб олиш ва сўз лўттибозлиги қилиш билан шуғулланиб, битта оддий ҳақиқатни — турмуш бир жойда турмаётганлигини унутиб қўймоқда. Фан ва техника гуруллаб ривожланмоқда. Кечагина мақбул бўлмаган нарсалар бугун фойдали ва ҳатто жуда фойдали бўлиб қолиши мумкин.

Атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро синовларини тақиқлаш иши ҳам худди шу қабиллардандир. Бу ҳақда фикр юритишга ким кўпроқ компетентли эканлиги — ядро қуролига эга бўлган ва унинг синовларини ўтказаётганлар кўпроқ компетентлими ёки бу қурол нималигини китоблардан ўқиб билган бошқа кишилар кўпроқ компетентлими эканлиги хусусида бирор шак-шубҳага ўрин бўлмаса керак. Бу хусусда икки фикр бўлиши мумкин эмас.

Тегишли проблемаларни, шу жумладан қуролсизланиш проблемасини кўриб чиқмоқ учун ҳукуматларнинг бошлиқлари иштироки билан халқаро кенгаш чақириш тўғрисида Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг қилган таклифига келсак, ўз-ўзидан маълумки, Совет ҳукумати бунга қарши эътироз билдириши мумкин эмас, чунки бу таклиф Совет ҳукуматининг ўз таклифидир. Бу таклиф Совет ҳукумати неча марталаб киритган таклифларнинг биридир. Бундай таклифни тақдим қилган вақтимизда, биз шунга асосланганмизки — ва бу ҳақда қайта-қайта айтганмизки,— Хитой Халқ Республикаси учун бирор мажбуриятни унинг ҳукуматидан бошқа ҳеч ким олиши мумкин эмас ва, бинобарин, Хитойнинг мажбуриятлари ҳақидаги масала фақат Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг иштироки билан кўриб чиқилиши мумкин. Совет ҳукумати ҳозир ҳам шу позицияда қаттиқ турибди.

Шу муносабат билан, хўш, қуролсизланиш масалаларини ва бошқа бир қанча халқаро проблемаларни кўриб чиқмоқ учун халқаро кенгаш чақирилсин, деган таклифни Хитой Халқ Республикаси ҳукумати ҳозирги пайтнинг ўзида таклиф қилганлигининг сабаби нима ва буни қандайдир янгилик деб даъво қилаётганлигининг сабаби нима, деган савол туғилади. Бу нарса ҳам ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартномани имзолашдан ўзининг бош тортаётганлигини ниқоблаш учун қилинаётган ҳаракатдир.

Хитой раҳбарлари уруш хавфини камайтириш учун курашдаги, шак-шубҳасиз, муваффақиятларни халқларнинг назарида камситиб кўрсатишга, Совет Иттифоқининг тинчликсевар ташқи сиёсатини қоралашга уриниб, бутун дунёга шуни очиқ кўрсатдиларки, улар ўз сиёсатлари билан халқаро кескинликни кучайтиришга, ядро билан қуролланиш пойгасини янада зўрайтиришга, бу пойга майдонини ва қуламини тағин ҳам кўпроқ кенгайтиришга ҳаракат қилмоқдалар. Бундай позиция жаҳон термоядро урушига тарафдор бўлганларга, низоли халқаро проблемаларни музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал қилишга қарши чиқаётганларга ҳақиқатда кўмаклашишнинг ўзидир. Бу позицияни социалистик мамлакатларнинг, барча тинчликсевар давлатларнинг халқлари, тинчлик ва тараққиёт ишини қадрлаётганларнинг ҳаммаси қатъиян қораламасликлари мумкин эмас ва албатта қоралайдилар, бунга шак-шубҳа йўқ.

Совет ҳукумати бутун совет халқининг иродасини ифодалаб, Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг Баёнотида Совет давлатининг ташқи сиёсатига нисбатан қилинган уйдирмаларни рад қилади. Совет Иттифоқининг ташқи сиёсат йўлини, улуғ Ленин чизиб берган, партиямизнинг XX ва XXII съездларининг қарорларида, КПСС Программасида янада ривожлантирилган ҳамда бутун совет халқи, халқаро коммунистик ҳаракат якдиллик билан маъқуллаган йўлни ҳеч қандай уйдирмалар ва ҳамлалар ўзгартира олмайди. Совет Иттифоқи шу йўлга амал қилиб, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик сиёсатини бундан буён ҳам оғишмай ўтказаберади, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун, халқаро проблемаларни, шу жумладан Европанинг хавфсизлигига тааллуқли проблемаларни тинч йўл билан ҳал қилиш учун, тинч-тотув яшашнинг ленинча принциплари тантана қилиши учун курашаберади.

Ўз-ўзидан равшандирки, Хитой Халқ Республикасининг ташқи сиёсати социалистик давлатларнинг жипслигига асосланганида эди, буни Совет ҳукумати астойдил табриклаган бўлур эди: термоядро уруши хавфининг олдини олиш учун, тинч-тотув яшаш учун, ҳамма халқларнинг озодлиги ва уларнинг ўз турмушларини ўзлари хоҳлаганларича қуриш ҳуқуқи учун кураш социалистик давлатларнинг байроғидир. Халқаро коммунистик бирдамлик манфаатлари, социализм ва коммунизм манфаатлари, тинчлик манфаатлари шуни талаб қилади.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Аму-Бухоро канали қурувчиларининг Мурожаатини маъқуллаб, область партия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия комитетларига бу Мурожаатни республикамизда сув хўжалиги объектларини бунёд этаётган қурувчилар ўртасида кенг муҳокама қилишни, етти ойлик иш натижаларига якун ясаб, 1963 йил планини муддатидан илгари бажариш юзасидан конкрет тадбирлар белгилашни топширди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бухоро область партия комитетига Аму-Бухоро канали қурувчилари ўз мажбуриятларини қандай бажараётганликлари юзасидан кундалик назорат ўрнатишни ҳамда уларга доимий ёрдам кўрсатишни топширди.

АМУ-БУХОРО КАНАЛИ ҚУРУВЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ССР СУВ ХЎЖАЛИГИ МИНИСТРЛИГИГА ҚАРАШЛИ БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Қадрли ўртоқлар!

Мамлакатимизда коммунизм қуришнинг улуғвор программасини белгилаб берган ҳамда суғориладиган ерларни янада кенгайтиришни ҳамда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини оширишни кўзда тутган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXII съездининг қарорларидан руҳланган Аму-Бухоро канали қурилишининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари ўз зиммаларига оширилган социалистик мажбурият оладилар ва республикамиздаги сув хўжалиги объектлари барпо этишда ишлаётган барча қурувчиларни ўз имкониятлари ва кучларини чамалаб кўриб, давлат планларини муддатидан илгари бажариш учун курашга чақирадилар.

Аму-Бухоро канали қурувчилари ўз кучлари билан қурилиш-монтаж ишлари йиллик планини 5 декабргача адо этиш ва йил охиригача қўшимча равишда 1 миллион сўмлик иш бажариш мажбуриятини оладилар.

Шу мақсадда биз қуйидаги ишларни амалга оширамиз:

Ҳар бир экскаватор ковшининг бир кубометр ҳажмдаги сиғими билан йилига 150 минг кубометргача, 1963 йилнинг иккинчи ярмида эса ҳар бир бульдозер билан кам деганда 50 минг кубометр тупроқ қазиймиз;

Йил охиригача 9,5 минг кубометр ҳажмда бетон ва темир-бетон ётқизамиз;

Меҳнат унумдорлигини биринчи ярим йилда эришилганига нисбатан 3 процент оширамиз.

Механизация даражасини ошириш ва материаллардан ишнинг кўзини билиб фойдаланиш ҳисобига қурилиш-монтаж ишлари таннархини планда белгиланганига нисбатан 0,6 процент камайтирамиз;

Рационализаторлик таклифларининг жорий этилиши натижасида 20 минг сўм фойда оламиз;

Малакали 100 ишчи, шу жумладан 50 механизатор тайёрлаймиз, 85 кишининг малакасини оширамиз;

«Ҳамза» насос станцияси котлованида 1 октябргача тупроқ қазиш ишларини тугаллаймиз ва шу объектда йил охиригача 3,7 минг кубометр бетон ва темир-бетон ётқизамиз;

Уй-жойларни қуриб битказиш бўйича йиллик планни 5 декабрда бажарамиз;

Олот станциясида ремонт-механика устахоналарининг ишлаб чиқариш корпусини 7 декабргача қуриб битказамиз;

Ҳамма қурилиш-монтаж ишларининг аъло ва яхши баҳоларда бажарилишига эришамиз.

Биз, Аму-Бухоро канали қурувчилари тантанали суратда ваъда бериб айтамизки, етти йилликнинг бешинчи йили планини муддатидан илгари бажариш ва шу билан мамлакатимизда коммунистик жамият қуришга муносиб ҳисса қўшиш учун куч-ғайратимизни аямаймиз.

Биз Ўзбекистондаги сув хўжалиги ташкилотларида ишлаётган барча қурувчиларни 1963 йил планини муддатидан илгари бажариш учун бутун куч-ғайратингизни сарфлангиз деб чақирамиз.

Мурожаат Аму-Бухоро канали қурувчилари партия-хўжалик активи йиғилишида қабул қилинган.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

ЕМ-ХАШАК ВА СИЛОСНИ МЎЛ ЖАМҒАРАЙЛИК!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети жамоат чорвачилигини ривожлантириш ва молларни озуқа билан таъминлашга алоҳида аҳамият бериб, 1 августдан 1 сентябргача ем-хашак тайёрлаш ойлиги эълон қилдилар ва область партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ижроия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармалари партия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармаларига ҳар бир колхоз ва совхозда дағал хашак жамғариш ва силос бостириш планларини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани авж олдириш вазифасини топширдилар.

Илғорларни рағбатлантириш мақсадида Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Советининг областларга бериш учун битта ва ишлаб чиқариш бошқармаларига бериш учун иккита кўчма Қизил байроғи таъсис этилди. Қизил байроқ 10 августдан бошлаб ҳар ўн кунликда ўтган ўн кун ичида ем-хашак тайёрлаш ва силос бостиришда энг яхши кўрсаткичларга эришган область ва ишлаб чиқариш бошқармаларига берилади. Қизил байроқ билан бирга ем-хашак тайёрлаш илғорларини мукофотлаш учун областга 500 сўм, ишлаб чиқариш бошқармаларига эса 200 сўм ажратилади.

Область партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ижроия комитетларига колхоз ва совхозларга бериш учун кўчма Қизил байроқ таъсис этиш топширилди.

Ем-хашак тайёрлаш ва силос бостириш планларини бажарган областлар ва ишлаб чиқариш бошқармаларини ёзиш учун республика газеталарида Ҳурмат тахтаси таъсис этилади. Республика ва область газеталарининг, ишлаб чиқариш бошқармалари газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетига ем-хашак тайёрлашнинг боришини кенг ёритиш тавсия этилди.

АВГУСТ — МЎЛ ҲОСИЛ ТЎПЛАШДА ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ОЙ

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг Ўзбекистон ССР колхозчиларига, совхозларининг ишчиларига, қишлоқ хўжалик мутахассисларига, барча меҳнаткашларига давлатга дон сотиш йиллик плани муддатидан илгари бажарилганлиги муносабати билан йўллаган табрикномасида республика қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари олдида мамлакатни пахта билан таъминлашдек катта ва масъулиятли вазифа турганлигини яна бир марта таъкидладилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети пахтакорлар давлатга 3 миллион 566 минг тонна пахта сотиш юзасидан олган мажбуриятларини шараф билан бажарадилар ва бу билан мамлакатимизда коммунизм қурилишига муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдирдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети яқинда барча далаларда мўл ҳосил тўпланишини таъминлаш учун августда ғўза парваришини қизғин давом эттиришга чақириб, республиканинг барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига Мурожаат қилдилар.

Мутахассислар август ойида ғўзани қандай парвариш қилиш юзасидан тайёрлаган тадбирларни Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги коллегияси кўриб чиқди ва маъқуллади.

Коллегия Қорақалпоғистон АССР Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги, ишлаб чиқариш ва тайёрлаш область бошқармалари, ишлаб чиқариш бошқармалари раҳбарлари ва агрономларига 1963 йилда пахта етиштириш юзасидан олинган мажбуриятларнинг бажарилиши учун ҳар бир участкада ва хўжаликда мўл ҳосил тўпланишига эришиш мақсадида барча колхозларда ва совхозларда бу тадбирларни табақалаштириб ўтказиш вазифасини топширди.

Буларнинг ҳаммаси пахтакорларнинг бутун куч-ғайратини сарфлаб зарур агротехника тадбирларини муваффақиятли ўтказиш учун курашга даъват этади.

Илғор колхоз ва совхозлар экинларни яхши парвариш қилиш туфайли вегетациянинг дастлабки ойларида об-ҳавонинг ноқулай келиши оқибатида юз берган қийинчиликларни бартараф қилдилар ва ўсимликнинг ривожланишидаги қолоқликни тугатдилар. Шу кунларда бу хўжаликларда ғўза ялпи гулламоқда ва ҳосил тугмоқда, ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар бир туп ғўзада 6-8 ва ундан ҳам кўпроқ кўсак бор.

Шу билан бирга катта майдонларда ғўза ўсиш ва ривожланишдан анча орқада қолмоқда. Ғўзаси ҳали кўсакламаган ёки ўртача 1-2 тадан кўсак туккан далалар ҳам бор. Лекин худди ана шу далаларда иш бўшаштириб юборилган, ўсимлик чанқатиб қўйилмоқда, ғўзани ўт эзиб қўймоқда.

Августнинг охиригача ҳар туп ғўзада етарли миқдорда кўсак бўлишига ва уларнинг сақланиб қолишига шароит яратиш учун тегишли ишларни: суғориш, культивация қилиш, чеканка, зараркунандаларга ва ўсимликнинг ётиб қолишига қарши курашни экинларнинг аҳволига қараб ўтказиш, ер ости сувлари кўсакларнинг етилишини кечиктираётган жойларда захни қочириш, агар механизмларни қўлланиш мумкин бўлмаса бегона ўтларни қўл билан юлиб ташлаш ва бошқа тадбирларни амалга ошириш лозим.

Августда ғўзанинг табақалаштирилган ҳолда сифатли парвариш қилиниши яхши ташкил этилса:

— тугунчаларнинг тўкилиши камаяди, янада мўл ҳосил олиш имкониятлари ортади;

— июнь ва июлда ҳосил бўлган ҳамда пахтаси сентябрда териб олинадиган кўраклар салмоқдор бўлади;

— августдаги гулларнинг кўсакка айланиши ва салмоқли бўлиши учун яхши шароит яратилади, октябрда териб олинадиган пахта кўпаяди ва совуқ тушгунча йиғиштириб олинадиган ҳосил миқдори ортади;

— чигит қайта, айниқса кеч экилган майдонларда етарли миқдорда ҳосил тўпланади;

— пахта териш машиналаридан янада унумлироқ фойдаланиш мумкин бўлади, теримчилар учун энг қулай шароит вужудга келади;

— йиғим-теримни барвақт тугаллаш имконини беради. Натижада келгуси йил мўл ҳосилига замин яратиш учун тайёргарлик кўриш ишларини ноябрь ойида тўла амалга ошириш имконияти туғилади.

Шунга қарамай, баъзи областларда ғўза парваришини яхши ташкил этиш ўрнига ҳозирнинг ўзидаёқ қатор ораларини ишлаш тўхтатиб қўйилмоқда, ғўза чанқатиб қўйилаётир, бошқа ишлар ҳам қониқарсиз бажарилмоқда. Иш сифати устидан назорат бўшаштириб юборилган. Тошкент, Самарқанд, Сирдарё, Бухоро, Сурхондарё областларининг кўпгина хўжаликларида дала ишларининг суръати ва сифати сезиларли даражада пасайиб кетди, бу эса ҳосил тўплашга салбий таъсир қилади.

Августда биринчи навбатда қандай ишларни бажариш керак?

СУҒОРИШ

Сув ғўзанинг ривожланишига таъсир ўтказувчи қудратли омилдир. Ҳар бир пайкални тўғри ва сифатли суғориш август ойида ҳар қачонгидан ҳам катта аҳамиятга эгадир. Ҳар бир бригаданинг мўл ҳосил етиштириш учун курашида суғориш ва қатор ораларини ишлаш ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Шуни эсда тутиш лозимки, бу вақтда бир гектар майдондаги ғўза, бир кеча-кундузда 70-90 кубометр сув талаб қилади, бутун вегетация даврида ғўзани суғоришга кетадиган сув миқдорининг 55-60 проценти август ойида сарфланади.

Суғоришни тўғри ташкил этишга яна шунинг учун ҳам катта эътибор бериш зарурки, ёз иссиқ келди, ҳароратнинг баланд бўлиб туриши кутилмоқда. Агар тупроқ етарли намланмаса, экин нотўғри суғорилса, ғўза тупининг юқори қисмидаги тугунчаларгина эмас, балки шохларнинг пастки бўғинидаги кўсаклар — ҳосилнинг энг қимматли қисми ҳам тўкилиб кетиши мумкин.

Суғориш муддатини ўсимликнинг ташқи кўринишига, шунингдек тупроқнинг 30-40 сантиметр чуқурликда қандай даражада намлигига қараб белгилаш лозим. Ғўзанинг қайта-қайта суғорилишига, ғовлаб кетишига ва қовжиратиб қўйилишига йўл қўймаслик керак. Ҳарбир участкани қачон суғориш кераклигини белгилаш учун агрономларни, тажрибали сувчиларни, пахта усталарини бу ишга жалб қилиш керак.

Августда ҳар бир участка табақалаштириб суғорилиши лозим. Ҳар бир даланинг айрим бир қисмини, ҳатто ғўза чанқаб қолган бир неча қаторларни ҳам алоҳида суғориш талаб қилинади.

Ер ости сувлари чуқур жойлашган далаларда ғўзанинг илдизи етиб борадиган қатлам — тупроқ 1,2—1,5 метр чуқурликкача, ер ости сувлари юза жойлашган далаларда эса тупроқнинг усти қорайгунга қадар суғориш керак.

Далани мумкин қадар қисқа вақт ичида бир меёрда, бир чуқурликда намлаш керак. Ғўзани фақат чуқур эгат орқали қўллатмай суғориш лозим. Ўсимликларнинг ётиб қолмаслиги, шунингдек кўсакларнинг етилиши кечикиб кетмаслиги учун августнинг охиридан бошлаб суғориш нормасини камайтириш зарур.

Суғоришнинг сифатли ўтказилиши учун аввало сувчиларни эгасизлантирмаслик, уларнинг унумли ишлаши учун қулай шароит яратиб бериш ва моддий жиҳатдан рағбатлантириш, суғориш сифатини мунтазам назорат қилиб бориш керак. Бир неча сувчини бир группага бирлаштириб, уларнинг бирини бошлиқ қилиб тайинлаб, ҳар сувчига 5—7 гектар майдондаги экинни бириктиб қўйиш зарур. Суғоришда иш нормасини қайта кўриб чиқиш ва уни ишнинг сифатли бажарилишини таъминлайдиган даражада белгилаш керак. Бажарилган иш учун сувчиларга ўз вақтида ҳақ тўлаб туриш, сифатли суғоргани, мўл ҳосил тўплагани учун қўшимча ҳақ тўлаш лозим.

Тупроқ тез намланадиган, сувни яхши ўтказадиган ерларда экинни эгат оралатиб суғориш шарт.

Ҳозирги масъулиятли кунларда экиннинг кеча-кундуз суғорилишини, мавжуд сувдан тўла фойдаланилишини, айниқса сув камчил жойларда сувдан тўла фойдаланилишини кузатиб бориш керак.

Шуни яхши эсда тутиш лозимки, суғориш эрта муддатда тўхтатиб қўйилса, кўсакларнинг етилиш жараёни бузилади ва улар етилмасдан очилади, пуч бўлади, кеч суғориш эса кўсакларнинг етилишини орқага тортади, ғўза тупларининг қайта ўсишига, ўсимликнинг ётиб қолишига олиб келади.

Машина теримига ажратилган участкаларни суғоришни ғўза баргини тўктириш учун дори сепишга камида беш-етти кун қолганда тўхтатиш керак.

Чигит кеч ва қайта экилган далаларда ғўзанинг ғовлаб кетишига йўл қўймаслик учун экинни вақтида суғориш лозим. Бундай участкаларда ғўза ғовлаб кетса, кўсакларнинг етилиши кечикади ва ҳосилга путур етади.

ПАРВАРИШ

Ҳар бир суғоришдан кейин тупроқнинг намлигини ҳисобга олган ҳолда культивация қилиш керак, токи ғўза қатор ораларидаги тупроқ доим юмшоқ ва нам етарли бўлсин.

Суғориш ва парвариш ягона бир ишлаб чиқариш жараёнида бажарилса, тупроқнинг қотиб қолишига сира йўл қўйилмаса, ана шунга эришиш мумкин.

Шунинг учун ҳам барча чопиқ агрегатлари қатор ораларини культивация қилишда тўла қувват билан ишлатилиши лозим. Иш нормасини ғўзанинг бўйи ва ривожланишига қараб қатъий табақалаштириб белгилаш керак.

Суғориш қатор ораларини ишлаш билан боғлаб олиб борилган тақдирдагина, ғўза сув, ҳаво ва озуқадан яхши фойдаланади. Бундай шароитда ўсимлик яхши ривожланади, кўсаклар кўпаяди ва улар тўкилмайди, барвақт етилади.

Чигит кеч ва қайта экилган далаларда ғўза парваришини ташкил этишга айниқса катта эътибор бериш керак.

Ўсимликларнинг нобуд бўлмаслиги учун культиваторларга ҳимоя тўсиқлари ўрнатилиши зарур.

Шу билан бирга ғўзаси ўсиб кетган, яхши ривожланган, шохлари туташиб кетган ва бегона ўтдан тозаланган майдонларда қатор ораларни трактор билан культивация қилмаслик керак. Чунки бу ерларда культивация ўтказилса ғўзанинг ҳосил шохлари синиб кетади, бўлиқ кўсаклар узилиб тушади. Бундай культивация фойда эмас, зарар келтиради.

Бироқ ана шу участкаларда ҳам ғўза парваришини бутун август ойида давом эттирилиши лозим. Бу майдонлардаги экинни ўз вақтида сифатли суғориш, ўсиб чиқаётган бегона ўтларни қўлда ўтоқ қилиш, зараркунандаларга қарши курашиш ва бошқа тадбирларни амалга ошириш зарур.

БЕГОНА ЎТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ

Сўнгги йилларда бегона ўтга қарши кураш сусайтириб юборилди. Бунинг натижасида кўпгина далаларни бегона ўтлар босиб кетмоқда.

Бегона ўтлар ҳосилни йиғиб-териб олишни, айниқса машина теримини қийинлаштирибгина қолмай, балки уларнинг уруғлаши оқибатида кейинги йилларда далаларнинг янада кўпроқ ифлосланишига олиб келади.

Ҳозирги вақтда июль ойидаги парваришлардан сўнг кўпчилик далалар бегона ўтдан тозаланди. Лекин ўз вақтида тегишли чоралар кўрилмаса, суғориш ва об-ҳавонинг иссиқ келиши натижасида бегона ўтлар яна ўсиб чиқиши мумкин.

Шунинг учун ҳам экинларни трактор ва от культиваторларида ишлаш билан бир вақтда бегона ўтларни йўқотиш ҳам керак. Бу ишни августда, суғоришдан сўнг қўлда бажариш яхшироқдир, чунки тупроқ юмшоқ бўлади ва бегона ўтлар илдизи билан суғириб олинади. Кўп йиллик ўтларни қўлда илдизи билан суғириб ташлаб далаларни ундан тўла тозалаш мумкин.

Ғўза яхши ривожланмаган, бўйи паст бўлса, культивациядан сўнг бу далаларда кетмон чопиғи ўтказиш мумкин.

Фақат машиналар ишлайдиган майдонлардагина эмас, қолган ҳамма ерларда ҳам пахта йиғим-терими вақтида бегона ўтнинг бўлмаслиги учун ўтоқ қилишни йиғим-теримга қадар давом эттириш зарур.

ЧЕКАНКА

Июлнинг охири ва августнинг бошларида ғўзани парвариш қилишдаги муҳим тадбирлардан бири — чеканкадир. Чеканкани ҳар бир участкада ва қатор ораларда ўсимликларнинг ўсиши ва ривожланишини ҳисобга олган ҳолда табақалаштириб ўтказиш керак. Ҳосили яхши бўлмаса ҳам тез ўсаётган, ғовлаб кетаётган ғўзаларни чеканка қилиш талаб қилинади. Ўсимлик 14 — 16 ҳосил шохи чиқарган далаларда чеканкани 5—7 августгача тугаллаш лозим.

Чеканкани бундан кеч ўтказиш, шунингдек чигит кечроқ экилган майдонларда, ҳосил шохлари кам бўлган ўсимликларни чеканка қилиш кутилган натижани бермайди.

Республикамизда катта майдонларга чигит кечикиб қайта экилган. Бундай майдонларда ғўзанинг пастки қисмида салмоқли кўсакларнинг кўпроқ бўлиши ва пахтанинг очилишини тезлаштириш учун ҳосил шохлари кам бўлганда ҳам чеканка ўтказиш ва бу ишни 10—12 августдан кечиктирмай тугаллаш керак.

Чеканка вақтида асосий шохнинг ва ўсиш шохларининг ўсиш нуқталари чилпиб ташланади, бу эса озуқа моддаларининг ҳосил тугунчаларига яхшироқ тақсимланишига, гул ва шоналар тўкилишининг камайишига ёрдам беради.

Шуни эсда тутиш лозимки, чеканка бирон-бир агротехника тадбирининг ўрнини босмайди, балки уни тўлдиради. Шунинг учун ҳам ғўза яхши ривожланган, лекин қатор оралари яхши ишланмаган далаларда чеканка билан бир вақтда культивация ўтказиш, бегона ўтларни қириб ташлаш лозим бўлса суғориш керак.

Ғўзани мумкин қадар машина билан чеканка қилиш бу ишда мавжуд «ЧВХ-4» мосламаларидан тўла фойдаланиш лозим. Текширишларда Тошкент, Андижон, Фарғона ва бошқа областларнинг кўпчилик хўжаликларида меҳнат унумдорлигини анча оширадиган бу машиналардан ёмон фойдаланилаётганлиги аниқланди.

Механизмлар билан чеканка қилишни культивация ёки эгат олиш билан қўшиб олиб бориш, бу ишни икки марта ўтказиш талаб қилинади. Биринчи марта чеканка қилинганда бўйи баланд ўсимликларнинг учи чилпиб ташланади, 8—10 кундан сўнг чеканка қилинган ғўзаларга етиб олган ўсимликларнинг учи юлиб ташланади. Чеканка мосламасининг пичоғи биринчи юришда ўсимликларнинг асосий қисмида поянинг учини 3—5 сантиметр қирқиб кетадиган қилиб ўрнатилади. Иккинчи марта чеканка қилинганда пичоқ олдин чеканка қилинган ғўзаларнинг учини кесмайдиган қилиб ўрнатилади.

ЗАРАРКУНАНДАЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ

Август — ғўза зараркунандаларига қарши ўт очадиган ойдир. Етиштирилган ҳосилни сақлаб қолиш учун бу вақтда ҳамма чораларни кўриш талаб қилинади.

Ҳозирги пайтда Сурхондарё, Андижон, Фарғона, Сирдарё, Тошкент областлари ва Самарқанд областининг айрим районларидаги ғўзага кўсак қурти катта хавф солмоқда.

Шунга қарамай, зараркунанда тушган экинларни аниқлаш жуда секинлик билан бормоқда, зарарланган далалар кўпинча кечиктириб ва сифатсиз дориланаётир.

Ҳосилни тўла сақлаб қолиш учун зараркунандаларга қарши курашда ишлатиладиган барча воситалардан фойдаланиш, самолётлар билан кунига 200-250 гектар майдонга дори пуркалишига, 350-400 гектар ерга дори чангланишига эришиш, барча трактор, отга қўшиб ва елкага осиб ишлатиладиган пуркагич ва чанглагичларни ишга солиш, қирувчи отрядлар ташкил этиш ҳамда ҳосилни сақлаб қолиш ишларини уч сменада олиб боришни таъминлаш керак. Зарарланган экинларни аниқлаш ишларига комсомол аъзоларини, пионерларни, ўқувчиларни жалб қилмоқ керак.

Зараркунанда тушган барча далаларни ўз вақтида аниқлаш ва дарҳол дорилаш — бу даврдаги асосий вазифалардан биридир.

Экинларни зараркунандалардан сақлашнинг химиявий воситаларини қўлланиш технологиясига қатъий риоя этиш керак. Аралашмалар ва суспензияларни кўз билан чамалаб эмас, балки тарозида тортиб тайёрлаш зарур. Экинларни ҳимоя қилишнинг барча химиявий воситаларини мавжуд кўрсатмаларга тўла амал қилган ҳолда тежаб-тергаб оқилона сарфлаш шарт.

Бактерия ва замбуруғ касалликлари: поя ва кўсак гоммози, вилт, макроспориоз, кўсакнинг пушти, кулранг, қора тусда чириши ғўзага катта зарар етказади.

Бу касалликларнинг ғўзага мумкин қадар оз зарар етказишига эришиш учун парваришни сифатли ўтказиш, ўсимлик туплари туташиб кетган майдонларда қатор ораларини ёриб шамоллатиш, пастдаги баргларини ва мевасиз ҳосил шохларини олиб ташлаш, ётиб қолган ўсимликларни тиклаб қўйиш лозим.

ЙИҒИМ-ТЕРИМГА ТАЙЁРГАРЛИК

Республика пахтакорлари бу йил ҳосилни йиғиб-териб олиш учун жуда катта ҳажмдаги ишларни қилишлари керак. Айниқса машина теримига пухта тайёргарлик кўриш зарур.

Бу йил колхоз ва совхозлар механизмлар билан 675 минг тонна пахтани теришга ёки машиналар билан ўтган йилдагига нисбатан 2,5 баравар кўп ҳосилни йиғиштириб олишга аҳд қилганлар. Олинган мажбуриятни бажариш учун пухта ва ҳартарафлама тайёргарлик кўриш керак.

Кўпйиллик тажриба шуни кўрсатадики, далаларни намунали тайёрлаш — пахта териш агрегатларининг муваффақиятли ишлаши учун гаровдир. Шундай қилингандагина пахта териш машиналарининг юксак унум билан ишлаши таъминланади, ўсимликдаги ҳосилнинг кўпроқ проценти териб олинади, пахтанинг ерга тўкилиши камаяди. Шунинг учун ҳам ғўзанинг калтабўғин бўлиб ўсиши, ётиб қолмаслиги, кўсакларнинг бир текис ва барвақт етиладиган бўлиши учун машина теримига ажратилган участкаларда августда ғўзани айниқса яхшилаб парвариш қилиш талаб этилади.

Далаларнинг тупроғи вегетациянинг охиригача юмшоқ ҳолда нормал намликда бўлиши, бегона ўтлардан тоза тутилиши зарур. Қатор ораларда ва эгат пуштасида кесаклар ҳосил бўлишига йўл қўймаслик, суғориш учун эгатларни қаторларнинг ўртасидан олиш, суғориш режимига қатъий риоя қилиш керак. Машина теримига ажратилган участкаларда экиннинг бостириб суғорилишига ва ўсимликларнинг ётиб қолишига йўл қўймаслик учун қоида сифатида эгат оралатиб суғориш тавсия қилинади.

Машина теримига ажратилган участкаларни августнинг охирида иккинчи марта пухта текшириб чиқиш керак. Пахтани механизмлар ёрдамида териб олишга тайёрланиш билан бир вақтда хирмонларни, бостирмаларни, сушилкаларни, транспорт воситаларини, йўлларни ремонт қилишни ҳамма жойда кучайтириш ва бошқа тадбирларни кўриш, йиғим-теримга тайёргарликни 20 августгача тугаллаш лозим.

* * *

Ғўза гуллаётган ва ҳосил тугаётган даврда агротехника усулларини тупроқнинг ўзига хос хусусиятларини ва ўсимликларнинг ҳолатини ҳисобга олган ҳолда тўғри табақалаштириб ўтказиш айниқса зарур. Бу муҳим ишда қишлоқ хўжалик мутахассислари катта роль ўйнашлари лозим. Улар ўз ишларини активлаштиришлари, ҳосил учун курашнинг олдинги сафида бўлишлари, илғор агротехника талабларининг сокчилари бўлишлари, унинг бузилишига йўл қўймасликлари керак.

Қишлоқ хўжалик мутахассислари, ишлаб чиқариш бошқармаларининг, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари олдида турган асосий вазифалардан бири — барча ишларнинг сифатли бажарилишини таъминлашдан, ҳамма ерда бажарилган ишларнинг Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги 1963 йил 7 майда чиқарган 226- ва 3 июлда чиқарган 365-буйруққа мувофиқ тартибда қабул қилиб олинишига эришишдан иборат.

Мамлакатимиз Ўзбекистон пахтакорларидан пахта етиштириш юзасидан олган мажбуриятларини бажаришларини кутмоқда. Ҳар бир колхозчи, ҳар бир совхоз ишчиси, ҳар бир механизатор, ҳар бир қишлоқ хўжалик мутахассиси шуни эсда тутсинки, қишлоқ хўжалик йилининг ушбу ҳал қилувчи даврида ҳосилнинг тақдири бизга, фақат бизга, меҳнатимизга, дала ишларини қанчалик сифатли бажаришимизга боғлиқдир.

Ғўза парваришида йўл қўйилган камчиликларни тезроқ тугатиш, мўл ҳосил тўплаш ва етти йилликнинг бешинчи йилида пахта етиштириш юзасидан олган социалистик мажбуриятларимизни бажариш учун далаларда ишнинг қизғин бўлишини таъминлайлик.

КОММУНИСТИК ТАРБИЯ—БОШ МАСАЛА

Идеология ва ҳаёт

КПСС Марказий Комитети пленуми қарорларини амалга оширамиз

ҲОЗИРГИ ДАВРДА БУТУН ИДЕОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ АСОСИЙ ИШИМИЗ—БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРНИ ЮКСАК ҒОЯВИЙЛИК ВА КОММУНИЗМГА САДОҚАТ РУҲИДА, МЕҲНАТГА ВА ЖАМОАТ ХЎЖАЛИГИГА КОММУНИСТИК МУНОСАБАТДА БЎЛИШ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДАН, БУРЖУА ҚАРАШЛАРИ ВА УРФ-ОДАТЛАРИ САРҚИТЛАРИНИ ТАМОМИЛА ЙЎҚОТИШДАН, ШАХСНИ ҲАР ТОМОНЛАМА, ГАРМОНИК РАВИШДА КАМОЛОТГА ЕТКАЗИШДАН, ЧИНАКАМ МАЪНАВИЙ МАДАНИЯТ БОЙЛИКЛАРИНИ ВУЖУДГА КЕЛТИРИШДАН ИБОРАТ.

Н. С. ХРУЩЧЕВ.

ЁШЛИК—МЕҲНАТ БИЛАН ГЎЗАЛ

Замонамизнинг қомуси—КПСС Программаси саҳифаларида ўз ифодасини топган коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси талабларини юксак онглилик билан бажараётган, коммунизм тантанасини ўз фидокорона меҳнатлари билан тезлаштираётган, ўзларини ва атрофдаги ўртоқларини коммунистик ахлоқ принциплари асосида тарбиялаётган ажойиб ёшлар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Мана бир мисол: оддий ўзбек йигити Тўлаган Зокиров «Ўзбексельмаш» заводида токарь бўлиб ишлайди. У жамият олдидаги ўз бурчини тўғри тушунгани ва меҳнатга виждонан ҳалол муносабатда бўлгани учун улкан завод коллективининг ҳурматини қозонди. Тўлаган — ташаббускор рационализатор, у коммунистик меҳнат зарбдори деган шарафли ном эгаси. Эндигина 25 ёшга кирган бу йигит — ёшларнинг устози, механика цехининг мастери.

Ёки Мирзачўл ерларини пахтазорга айлантириш учун астойдил бел боғлаган азамат йигит Соиб Турсуновни олиб кўрайлик. У чинакам коммунизм кишиси. Ахир, оддий механизаторлик қилаётган бу йигит жамоатчилик асосида, хеч қандай ҳақ олмасдан, бутун бошлиқ бригадага бошчилик қилишнинг ташаббускори бўлди. Бу билан у давлатнинг неча минглаб маблағини тежашга катта ҳисса қўшди. Ўзларида коммунизм кишисининг олижаноб фазилатларини тарбиялаётган Соиб Турсунов, Қувондиқ Искандаров, Рўзи Худойбердиев, Инобат Охунова, Раъно Аминова сингари ватанпарварлар Герман Титов номли совхозда жуда кўплаб топилади.

Хўш, бунинг сири нимада? Авало шундаки, кишиларимизнинг онглилик даражаси Коммунистик партия талаблари даражасига, коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган давр талаблари даражасига ўсиб етганида. Бунинг сири шундаки, кишиларимиз социалистик жамият олдидаги ўз бурчларини тўла тушуниб олганликларида. Бунинг сири шундаки, кишиларимиз коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексини оддий бир қоида эмас, балки нурли келажак сари элтувчи асосий компас деб билганликларида.

Партия, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотлари қаердаки кишилар билан жонли иш олиб бораётган бўлса, ғоявий-сиёсий тарбиялашнинг хилма-хил шакл ва усулларидан усталик билан фойдаланаётган бўлса, ўша ерда кишиларнинг онглилик даражаси ҳам, маданияти ҳам, меҳнатдаги кўрсаткичи ҳам юксак. Лекин айрим ҳолларда кишилар билан ишлашда жиддий камчиликлар ҳам учраб туради. У ёки бу ташкилот раҳбарлари ўтказиладиган тадбирни кампаниячилик билан хўжа кўрсингагина ўтказадилар. Натижада белгиланган у ёки бу тадбир коллективнинг ҳар бир аъзосигача етиб бордими-йўқми, у кишиларга қандай таъсир кўрсатди? — ишнинг мана шу энг муҳим томонини унутиб қўядилар.

Азиз Тошкентдаги ёғочсозлик заводларидан бирининг илғор ишчиси. У корхона комсомол ташкилотининг секретари бўлиб ҳам ишлайди. Азиз рафиқаси Салимани уйдан ҳайдаб юборибди. Ҳайрон бўлдик. Азиз билан узоқ суҳбатлашдик. Рафиқаси билан боласини кўчада сарсон қилиб қўйиши яхши эмаслигини тушунтирдик. У Салимага бирон асосли айб қўёлмасди. «Ҳа, кетсанг кетавер деганим тўғри, — дейди Азиз. — Ахир, у, ўғлим Баҳодирни рахит қилиб қўйди-ку!..» Врачлар текшириб кўриб боланинг бутунлай соғломлиги ва у ҳеч қачон рахит билан оғримаганлиги ҳақида расмий справка беришган экан. Шундан кейин Азизнинг отаси билан гаплашдик. Коммунист, яна бунинг устига бошланғич партия ташкилотининг секретари бўлган бу киши Салимага бирон айб қўёлмас, ҳа деб ўз гапини маъқуллар эди. Ўғлини йўлга солиш ҳақида эса асло ўйламасди. Жамоатчилик Азиз ишлайдиган завод раҳбарларини, партия ва комсомол ташкилотларини бу ишга аралашишга даъват этди.

Мана Куйбишев район партия комитетининг секретари ўртоқ Хосият Ёқубжонованинг кабинети. Бу ерда турмушнинг ҳамма аччиқ-чучукларини кўрган кекса коммунистлар, хотин-қизлар Советининг аъзолари, жамоатчилик вакиллари бир неча соат қимматли вақтларини сарфлаб, Азизга панд-насиҳат қилишди. Унинг қайсарлиги ҳаётни яхши билмаслигидан эканлигини тушунтиришди. Ниҳоят Азиз бу ерда унга аччиқ ҳақиқатни айтаётганлар душман эмас, балки коммунистик пок қалб эгаси бўлган кекса дўстлар, ўзи билан бир сафда турган комсомол етакчилари эканлигини англади. Азиз худди шу ернинг ўзидан Салима ва ўғли Баҳодирни олиб тўғри уйига кетди. Ҳозир, Салима, Азиз ва уларнинг фарзанди Баҳодир яна қайтадан бир оила бўлиб яшамоқдалар.

Тўғри, Азизни ҳам, унга яхши тарбия бера олмаган отасини ҳам хотин-қизларга феодалларча муносабатда бўлганликда, коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексида баён этилган оилага ҳурмат қоидасини бузганликда айблаб, жавобгарликка тортиш мумкин эди. Лекин янги инсонни тарбиялаш бутун жамиятнинг асосий вазифаси бўлиб турган бир пайтда Азиз ва унга ўхшашларни хато йўлдан қайтариб тарбияламаслик ва қуруқ маъмуриятчилик йўли билан чора кўриш нотўғри бўлган бўлур эди. Мақсад айрим кишиларнинг онгидаги ўтмиш сарқитларига зарба бериш бўлгач, уларга коммунистик ахлоқ принципларини қунт ва чидам билан тушунтириш, ҳар бир киши учун курашиш — жамоатчиликнинг муҳим бурчидир.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, айрим раҳбарлар у ёки бу кадрнинг меҳнат фаолиятидаги кўрсаткичларинигина ҳисобга олиб, уни кўкларга кўтариб мақтайдилар, уни ҳаммага намуна қилиб кўрсатадилар, аллақандай «олижаноб» сифатларни унга ёпиштириб қўядилар. Аслида эса унинг ички дунёсини билмайдилар. Бинобарин, ҳали орамизда «Кўча ҳандон, уй зиндон»лар оз бўлса ҳам учраб туришини унутиб қўядилар. Кишига баҳо берганда унинг бутун кўп қиррали фаолияти — ҳам меҳнатдаги, ҳам жамиятдаги, ҳам шахсий ҳаётдаги хулқ-атвори, ахлоқи, онглилик даражаси ҳисобга олиниши керак. Афсуски, Азизга жуда баландпарвоз характеристика берган завод касаба союз комитети ҳам, маъмурият ҳам буни ҳисобга олишмаган, унинг шахсий турмуши, оилада ўзини қандай тутиши билан қизиқишмаган. Азиз эса ўз шахсий ҳаётидаги муваффақиятсизликни, оилавий фожиани ўз тенгдошлари — комсомоллардан яширган. Ўзининг ҳаракати хато эканлигини англаб етмаган.

Бизда ҳар бир энг кичик совет оиласи ҳам улкан совет оиламизнинг ажралмас таркибий қисмидир. Оилавий ҳаёт фақат шахснинг ўз иши бўлиб қолмай, балки оиланинг мустаҳкамланишидан бутун жамият манфаатдордир. Мана шунинг учун ҳам жамият олдидаги ўз бурчларини тўғри тушунган ўнлаб кишилар бузилган бир оилани қайта тиклашга астойдил киришиб, уни тўғри йўлга солиб юборишди.

Ҳали орамизда эскилик сарқитларидан қутилолмаган, хотин-қизларга феодалларча муносабатда бўладиган, ҳалол меҳнат қилишдан кўра енгил ҳаёт кечиришни афзал кўрадиган айрим кишилар учраб турар экан, биз ўртоқ Л. Ф. Ильичев айтган «Обивателнинг дод-фарёдига ҳеч ким парво қилмаслиги керак! Қутирган шахсиятпараст ўз хирсларини атрофидаги кишилар ҳисобига қондиришга ҳаракат қилади. Бундай одамларнинг мантиқи примитив бўлиб, «таъбим ҳохлаган ишни қиляпман, бошқалар билан бир пуллик ишим йўқ», дейди. Эҳтимол, унинг бир пуллик иши йўқдир, лекин биз жамиятга зарарли бу хилдаги анархистик, «ёввойи бошбошдоқлик» ахлоқига қарши кураш очишимиз ҳамда шу қадар кўп қон тўкиб эришилган муқаддас эркинлик сўзини обивателлик балчиғида булғаш учун ҳеч кимга имкон бермаслигимиз зарур» деган сўзларни ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Зотан кишилар, айниқса ёшлар орасида ғоявий-тарбиявий иш олиб борилганда пропаганда ва агитациянинг ҳамма хилма-хил формаларидан фойдаланиш зарур. Дўстлик кечалари, спорт ўйинлари, коллектив бўлиб оилавий походларга чиқиш, турли миллат вакилларининг қардошларча учрашув кечалари, революция ветеранлари бўлган кекса коммунистлар билан учрашувлар каби тадбирларни тез-тез ўтказиб туриш, халқ университетларининг машғулотларини, оғзаки газета ва журналларнинг махсус сонларини коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси талабларига бағишлаб ўтказиш айниқса мақсадга мувофиқ бўлади. Ўтказиладиган ҳар бир тадбирда «Бир киши ҳамма учун, ҳамма бир киши учун» деган юксак коммунистик принцип ғояси барқ уриб туриши лозим. Токи тарбиявий ишларнинг ҳаммаси ёшларда коллективчилик, пролетар интернационализми, совет ватанпарварлиги, меҳнатсеварлик, олға томон ҳаракатимизга тўсқинлик қилувчи ҳамма нарсага қарши кескин муросасиз бўлиш хислатларини сингдиришга, коммунизмнинг ҳар томонлама ривожланган актив қурувчисини камол топтиришга хизмат қилсин. «Бизда, — деган эди М. И. Калинин, — социалистик жамиятнинг янги одами яратилмоқда. Бу янги одамга энг яхши инсоний хислатларни сингдирмоқ керак». Бу хислатларни М. И. Калинин «...биринчидан, муҳаббат, ўз халқига муҳаббат, меҳнаткашлар оммасига муҳаббатдир. Одам кишиларни севмоғи лозим... Иккинчидан, — ҳалол, софдил бўлиш... Учинчидан, — ботирлик... Тўртинчидан, — дўстона аҳиллик... Бешинчидан, — меҳнатни севмоқ керак...» деб таърифлаган эди.

Партия Марказий Комитетининг июнь Пленуми коммунистик жамиятнинг янги кишисини тарбиялашни ҳозирги замоннинг энг муҳим вазифаси қилиб қўйдики, буни амалга ошириш ҳар бир совет кишисининг, барча жамоат ташкилотларининг коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврдаги энг шарафли ва муқаддас бурчидир.

Қ. ИСЛОМОВ.

Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги Калинин номли колхознинг донгдор маккажўхорикори Роза Отабоева бошлиқ бригада дала шийпони колхозчилар намунали хордиқ чиқарадиган маданий даргоҳларнинг биридир. Суратда: бригаданинг соя-салқин, баҳаво дала шийпони. Тушликка чиққан колхозчилар дам олишаяпти.

А. Абалян фотоси.

ОММАГА!

Областимиздаги колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари, шаҳар аҳолиси партиямиз Марказий Комитетининг июнь Пленуми қарорларини қунт билан ўрганмоқда. Республика «Билим» жамиятининг Тошкент область бўлими Пленум материалларини область меҳнаткашлари ўртасида пропаганда қилиш юзасидан қатор тадбирларни амалга оширди.

Пленум материаллари юзасидан лекция ўқиш ва жойлардаги лекторларга ёрдам бериш мақсадида бир гуруҳ олим ва малакали лекторлар областнинг турли районларига юборилди. Область жамиятининг правлениеси шу тема юзасидан лекция ўқувчи лекторлар учун Тошкент саноат область партия комитети лекторлар группасининг бошлиғи М. Новиков, обком инструктори И. Урмонов ўртоқларнинг «КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми якунлари ва идеология соҳасидаги вазифалар» деган қўлланмасини нашр этди.

Ёшлар тарбиясига оид темаларда ўқилаётган лекцияларнинг сони сўнгги вақтларда анча ортди, таъсирчанлиги кучайди. Биргина Оҳангарон шаҳрининг ўзидагина қисқа давр ичида меҳнат тарбияси юзасидан 80 дан ортиқ лекция ўқилди.

Пленум қарорларини пропаганда қилишда назарий конференциялар, тематик суҳбатлар, савол-жавоб, мўъжизасиз-мўъжиза кечалари, ёшлар шанбаликлари, лекторлар куни, якшанба ўқишлари каби пропаганданинг турли-туман формаларидан фойдаланилмоқда.

М. КАМОЛХЎЖАЕВА.

МУҲИМ СОҲА

Оммани тарбиялашда кинонинг роли беқиёсдир. Кино идеология ишининг энг муҳим бир соҳаси. Кино экранига боқиб турган томошабин ҳаётда бўлиб турган воқеаларни, янгиликларни, илғорларнинг иш тажрибаларини ўз кўзи билан кўради, ундан ибрат олади. Айниқса, қишлоқ хўжалиги тараққиётини акс эттирувчи илмий-оммабоп фильмлар, фан-техника янгиликларини зикр этувчи ҳужжатли фильмлар ёки кишиларни коммунистик руҳда тарбиялаш нияти билан кетма-кет яратилаётган илмий-сиёсий ва оммавий-маиший фильмлар, ниҳоят атеистик темалардаги ажойиб фильмларнинг колхозчилар, совхоз ишчилари, қишлоқ меҳнаткашлари орасида тез-тез кўрсатиб турилиши қандай аҳамиятга молик эканини энди ҳамма билади.

Лекин, бунинг аҳамиятини ишлаб чиқариш бошқармалари ижроия комитетлари ҳузуридаги маданият бўлимларини бошқараётган ўртоқлар бошқаларга қараганда яна ҳам яхшироқ тушунишади.

Маданият бўлимлари тарғибот ишларининг муҳим тармоқлари бўлган кино, радио, матбуот, қизиқарли суҳбат ёки фан ва санъат арбоблари билан оммавий учрашувлар ўтказиб туришнинг аҳамиятини ҳам тушунишади.

Бироқ, бу соҳада улар ҳозиргача қандай ишлар қилишди?

Гап мана шунда. Шу ният билан Ўзбекистон КП Тошкент қишлоқ область комитети ва область ижроия комитети партия-давлат контроли комитети текшириш ўтказди.

Шундай текширувлардан бири яқинда Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси ижроия комитети маданият бўлимида СССР Министрлар Советининг 1962 йил 15 мартдаги қишлоқ хўжалик темаларидаги илмий-оммабоп, ҳужжатли-хроникал ва ўқув фильмлари кўрсатиш тўғрисидаги қарорининг бажарилишини кузатишдан бошланди.

Партия-давлат контроли комитети Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси маданият бўлимининг йил давомидаги ишини кузатар экан, унинг оммавий-сиёсий ва маданий-маиший соҳада қилаётган ишларини қониқарсиз, деб топди.

Янгийўл маданият бўлимининг ўз ишига эътибор бермаётганлиги шу топга қадар колхоз ёки совхозлар билан қишлоқ хўжалик темаларига доир фильмларни кўрсатиш юзасидан бирор марта шартнома тузмаганлигидан ҳам кўриниб турибди. Шунинг оқибати бўлса керак аҳолига кино кўрсатиб туриш бўйича тузилган ярим йиллик план бажарилмаган. Натижада, шу даврга мўлжалланган, кино хизмати кўрсатиш бўйича йиғилиши лозим бўлган ўн икки минг сўм пул давлатга вақтида топширилмай қолган.

1963 йилда бу ишлаб чиқариш бошқармасида биронта ҳам кино установка ишга туширилмаган. Кино тармоғида ишнинг қониқарсиз бораётганлиги туфайли аҳоли кино кўришга қизиқмай қолди.

Шунинг учун ҳам кино сеансларга кирувчиларнинг сони борган сари камайиб бораяпти. Айниқса, Жданов ва Свердлов номли колхозларда бу аҳволни яққол кўриш мумкин.

Бошқарма маданият бўлими тарғибот ишларининг муҳим тармоқларидан — радио, матбуот, кино ва бошқалардан қониқарсиз фойдаланяпти. Кино-театрларнинг ойлик репертуар планлари йўқ. Болалар учун кино хизмати кўрсатиш масаласи ҳануз ҳал этилмай келади.

Жойларда ўтказилган текширув оқибатида шу нарса аниқландики, кўпгина киномеханиклар билан кассирлар тил бириктириб, кино кўрсатиш туфайли йиғиладиган жамғармани суиистеъмол қилишга одатланганлар. 326-киноустановка кино-механиги ўртоқ Хаялиев кино кўрсатаётганда залда 106 киши ўтирган бўлишига қарамай, уларнинг 55 тасига билет сотилмаган, кассирдан эса 6 сўм 62 тийин ортиқ пул чиққан. Бундай аҳвол Вревский, Ново-Михайловка қишлоқларида, «Узсельхозтехника»нинг жойлардаги киноустановкаларида ҳам рўй берган.

Областимизнинг бошқа ишлаб чиқариш бошқармаларида ҳам шундай аҳвол йўқ эмас. Партия-давлат контроли комитети шуларни ҳисобга олиб, Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси ижроия комитетидан кино тармоқлари ишига эътиборни кучайтириш ва маданият бўлими ишида содир бўлаётган камчиликларни тугатиш ҳақида кўрсатма берди. Шунингдек кино хизмати кўрсатиш ишига масъулиятсизлик билан қарагани учун маданият бўлими мудири ўртоқ Отакаевга қаттиқ виговор, унинг ўринбосари ўртоқ Тожибоевга эса виговор эълон қилди.

Партия-давлат контроли комитети ишлаб чиқариш бошқармаларидаги Маданият бўлимларининг кино тармоқлари ишига ўз муносабатларини ўзгартириши, бу муҳим соҳага эътиборни кучайтириши, аҳолига кино хизмати кўрсатишни тубдан яхшилаши ва бу муҳим соҳа ишини жонлантириб юбориш юзасидан конкрет планлар тузиши лозимлигини қайд қилиб ўтди.

«Таштекстильмаш» заводида ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишлари яхши йўлга қўйилган. Бу ерда ишчи ва хизматчилар учун тарбиявий темаларда лекциялар ўқилади, суҳбат ва мунозаралар ўтказиб турилади.

Суратда: кекса коммунист ўртоқ Н. И. Орлов асбобсозлик цехининг ишчилари билан коммунистик тарбия тўғрисида суҳбат ўтказмоқда.

А. Абалян фотоси.

МАҲАЛЛАДА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ

Маҳалламизда бошланғич партия ташкилоти тузилганига бир йил бўлди. Ҳозир ташкилотимиз ҳисобида 48 коммунист бўлиб, шундан 9 киши кекса пенсионерларни ташкил қилади. Ўз сафига кекса, лекин қалби навқирон коммунистларни бирлаштирган бу ёш ташкилот маҳаллада оммавий-сиёсий ҳамда тарбиявий ишларни жонлантириб юборди. Кишиларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш соҳасида анчагина тажриба тўпланди.

Биз биринчи навбатда оммавий-сиёсий тушунтириш ишларини янада кучайтириш, айниқса уй ишлари билан банд бўлган хотин-қизларни жамоат ишларига жалб этишни олдимизда турган муҳим вазифаларнинг асоси қилиб олдик. Маҳалла аҳолиси ўртасида «Илмий башорат, диний каромат» ва «КПСС Марказий Комитетининг идеология масалаларига бағишланган июнь Пленуми қарорлари муносабати билан келиб чиқадиган вазифалар» ҳақида лекция ва суҳбатлар ўтказилди.

Навбатдаги очиқ партия йиғилишида иштирок этган коммунист ва партиясиз активлар коммунизм қурилиши авж олдирилган ҳозирги шароитда турли эскилик сарқитларига чек қўйиш, тўйларни янги тартибда ўтказишни кўзда тутган қарорни бир овоздан қабул қилдилар. Партия ташкилоти эса ана шу қарорнинг қандай бажарилаётганлигини кузатиб боради.

Маҳаллада хотин-қизлар совети ҳам тузилган. Бу советга раис қилиб кекса коммунист ўртоқ Нуғмонова сайланган. Совет ташаббуси билан маҳаллада кийим тикиш тўгараги ташкил қилинди. Бу тўгаракка ҳозир хотин-қизлардан 10 киши иштирок этмоқда. Шунингдек ободончилик, ўртоқлик суди, пенсионерлар совети, санитария гигиена, маориф ва маданият каби секторлар ҳам ишлаб турибди.

Ўз сафига 671 кишини бирлаштирган пенсионерлар совети ишини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Уларнинг яқиндан берган ёрдами туфайли шу йил 8 кишига пенсия тайинланди. Бундан ташқари Ёқубов 153-қурилиш контторасига, унинг хотини Ёқубова эса «Ўзбексельмаш» заводига ишга жойлаштирилди.

Маҳалладаги ўртоқлик суди меҳнаткашларни тарбиялаш, жамоат тартибини муҳофаза қилиш, айрим бекорчиларни меҳнатга жалб қилиш ва оилаларда коммунистик муносабатни шакллантириш юзасидан кўпгина тадбирларни амалга оширмоқда.

Партия ташкилоти кўп болали аёлларнинг нафақаларини ўз вақтида олишларини текшириб боради. Маҳалламизга қарашли чойхона шу ерда яшовчи кишиларнинг ҳақиқий маданий дам олиш жойига айланди. Меҳнаткашлар ўртасида турли газета ва журналларни коллектив бўлиб ўқиш, лекция ва суҳбатлар тинглаш одат тусига кириб бормоқда.. Чойхонадаги қизил бурчакдан кўпчилик фойдаланади.

Июнь Пленуми қарорлари билан қуролланган партия ташкилотимиз кенг жамоатчиликка таяниб, маҳаллада тарбиявий ишларни кучайтиришга асосий эътиборни қаратади.

Т. ИНОҒОМОВ,
Фрунзе районидаги Прядильная маҳалла партия ташкилотининг секретари.

ЖАНГОВАР БУРЧ

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми идеология ишларига махсус бағишланган бўлиб, унда совет кишиларини коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш, империалистик идеологияга, буржуа идеологиясига қарши кураш йўллари, тадбир ва воситалари аниқ белгилаб берилган. Совет мактаби ва халқ ўқитувчисининг ҳозирги энг асосий вазифаси — мактабда фақат ўқитиш ишлари билан чегараланмай, балки идеология фронтида актив қатнашиш, ўтмишнинг кишилар онгидаги сарқитларига қарши — буржуа идеологияси қолдиқларига қарши курашда ҳужумкор бўлиш, айниқса, ёшларнинг диний урф-одатлар, бидъатлар билан захарланишига йўл қўймасликдир.

Тўғри, бизнинг жамиятда диннинг социал иқтисодий негизлари аллақачон тугатилган, у тобора йўқолиб бормоқда. Коммунистик партиянинг олиб бораётган катта тарбиявий ишлари, мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги, саноат, маданий ҳаёт, фан-техника соҳаларида эришаётган муваффақиятларимиз, халқимизнинг коммунистик жамият қурилишидаги меҳнат зафарлари совет кишиларида диний эътиқодлардан қайтишнинг оммавий тус олишига катта ёрдам бермоқда. Илгари динга эътиқодли бўлган кишиларнинг кўплари эндиликда диний ақида урф-одатларга ишонмай қўйдилар, улар онгида илмий-материалистик дунёқараш ҳисси шаклланмоқда. Аммо бундан халқ учун заҳарли бўлиб келган диний идеология, диний тасаввурларга қарши актив кураш олиб бормасак ҳам бўлар экан, деган маъно келиб чиқмайди. Аксинча, биз, динга ишонувчиларнинг сони озчиликни ташкил қилишидан қатъий назар, улар онгидаги зарарли тушунчалар диний эътиқодларнинг бошқаларга, айниқса, ёшларга таъсир этишига қарши ҳар қачонгидан ҳам кучлироқ курашмоғимиз зарур. Чунки, диний хурофотлар, ўз-ўзидан йўқолиб кетмайди, унга қарши системали равишда ғоявий кураш олиб бориш керак.

Идеология фронтининг илғор отрядлари бўлган совет ўқитувчилари жанговар атеист ҳам бўлиши зарур. Бу табиий бир ҳолдир. Чунки, коммунистик жамият кишисини тарбиялашда, партия сиёсатини оммага тушунтиришда партиямизнинг яқин ёрдамчиси бўлган ҳар бир ўқитувчи ўзининг маркcча-ленинча дунёқараши билано атеистдир. Бинобарин, ўқитувчи ёш авлодни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялар экан, коммунистик тарбиянинг энг муҳим узвий қисми — атеистик тарбияга бепарво қараши асло мумкин эмас.

Ёш авлодни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш, уларни ғоявий чиниқтириш, маънавий ва ахлоқий жиҳатдан камолатга етказишга тинмай ғамхўрлик қилаётган, ўз мураббийлик бурчини онгли, виждон билан бажараётган халқ ўқитувчилари республикамизда жуда кўп. Аммо шуни ҳам эътироф этишимиз кераккӣ, ҳаёт талабларини ҳисобга олмаётган, ўзининг илмий, ғоявий-сиёсий савиясини, педагогик маҳоратини оширишга қизиқмаётган, дарсларнинг ғоявийлиги ва ҳаёт билан, коммунизм қурилиш практикаси билан боғланишига эътибор бермаётган ўқитувчилар ҳам учраб қолади. Шундай ўқитувчилар орасида идеология фронтидан ўзини четга тортувчи, аҳоли ўртасида ҳам, ўз ўқувчилари ўртасида ҳам атеистик пропаганда олиб бориш уёқда турсин, ҳатто, диний маросим, хурофотларга ўзи кўр-кўрона қатнашувчи шахслар ҳам йўқ эмас.

Оққўрғон районлик математика ўқитувчиси И. Акбаров синглиси нерв касаллиги билан оғриганда дуохонга ўқитган ва унинг сўзига кириб «худо йўлига» жонлиқ, қора эчки олиб садақа қилган; Юқори Чирчиқ районлик бошланғич синф ўқитувчиси А. Рўзиева онаси бетоб бўлганида врачга мурожаат қилмай дуохон отинга «чиллаёсин» ўқитгани маълум. Бундай ўқитувчилардан идеология фронтида, ёшларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялашда қандай ҳисса-манфаат кутиш мумкин?

Шуни ҳам унутмаслик керакки, мактаб ўқувчиси кундалик вақтининг кўп қисмини оилада ўтказади. Модомики, шундай экан ҳозиргача диний эътиқод, хурофот маросимларга амал қилаётган ота-оналарнинг ўз фарзандларига диний таъсири ўтмайди, деб бўлмайди. Диндор ота-оналар ўз болалари кўз олдида диний урф-одатларни ижро этадилар ва бундай хурофий маросимларга уларни даъват этадилар ҳам.

Тошкентдаги 105-мактабнинг 7-синф ўқувчиси У. исмли қизнинг рамазонда бирнеча кун рўза тутгани, 70-мактабнинг 5-синф ўқувчиси М.нинг юраги оғриганда бувисининг сўзи билан кинначи кампирга боргани, Калинин районидаги 36-мактабнинг 6-синф ўқувчиси М.нинг «инс-жинслардан» сақланиш учун тумор тақиб юрганини ҳисобга олганда, ҳар бир совет ўқитувчисининг тарбиячилик роли, шу жумладан илмий-атеизм соҳасидаги актив пропагандистлиги мактабда ҳам, мактабдан ташқи ишларда ҳам равшан кўриниб туриши керак.

Ҳозирги вақтда руҳонийлар ёшларнинг ҳали турмуш тажрибаси етарли бўлмаганидан фойдаланиб, уларга ўз таъсирларини ўтказишга уринадилар. Улар ёшларнинг бошини айлантириб, дин қоидаларига бўйсундириш, улар ўртасидан ўзларига ўринбосарлар тайёрлашга интиладилар. Диндорларнинг бундай уринишлари, шубҳасиз, хавфлидир. Шунинг учун руҳонийларнинг ёшлар онгини дин оғуси билан заҳарлашдек, жамиятимиз манфаатларига бутунлай зарарли ҳаракатларига аёвсиз зарба бериш ва ёш авлоднинг ҳарқандай диний хурофотларга ишонмайдиган, жанговар атеистлар бўлиб улғайишларига яқиндан ғамхўрлик қилишимиз зарур.

Республикамизнинг кўпчилик мактабларида ўқувчиларни илмий-атеизм руҳида тарбиялаш ишлари ҳозирги кун талаблари даражасида эмас. Атеистик тарбиянинг мавжуд метод ва воситаларидан, мактаб ҳаётидаги имкониятлардан етарли фойдаланилмаётир.

Мактабларнинг ўқитувчи коллективлари ўз фаолиятларида атеистик тарбияни муваффақиятли олиб бориш учун ҳамма имкониятларга эга ва бу имкониятлардан тўла фойдаланишлари керак. Мактабнинг ўқув программасидаги тил ва адабиёт, тарих, география, химия, физика, биология, астрономия, математика, табиёт фанлари, шунингдек политехник таълим циклидаги предметлар ўқувчиларни коммунистик идеаллар руҳида, илмий-атеистик руҳда тарбиялашда жуда бой материал беради.

Мактабда олиб бориладиган атеистик тарбия кўп тармоқли, хилма-хил форма ва воситаларга эга бўлганлиги учун бу муҳим масалани фақат дарслардагина ҳал этиб бўлмайди. Бунинг учун дарсдан ва мактабдан ташқи олиб бориладиган машғулотларни динга қарши, атеизмга доир масала ва мисоллар билан боғлаб олиб бориш барча ўқитувчиларнинг доимо диққат марказида бўлиши керак. Мактабда ташкил қилинган фан тўгараклари, илмий-атеистик темаларда ўтказиладиган кечалар, лекциялар, диндан воз кечган собиқ диндорлар билан учрашувлар, кинофильмлар кўрсатиш, табиат музейлари ва бошқа жойларга экскурсиялар уюштириш, атеизм пропагандасига бағишланган фотомонтаж, девор газета чиқариш, мактаб кутубхонасининг ёрдамида атеистик темалардаги илмий-оммабоп адабиётларни ўқишни уюштириш, пионер дружина ва отряд сборларини атеистик темаларда ўтказиш ва бошқалар синфдан ташқари олиб бориладиган атеистик тарбиянинг муҳим форма, воситаларидир. Булар ўқитувчилар учун катта ёрдамчи бўлаолади.

Ҳ. ЗУННУНОВ,
педагог.

Тошкент янгиликлари

АРМУҒОН

Янги ўқув йилини янги совғалар билан кутиб олиш бизда одат бўлиб қолган. Яхши анъанага бу йил ҳам амал қилинди. Областимизнинг шаҳар ва қишлоқларида биринчи сентябрдан бошлаб бир нечта янги мактаблар ва мактаб-интернатлар иш бошлайди. Пойтахтимизнинг Пахтакор массивида бир эмас иккита мактаб-интернат ўқувчиларга армуғон қилинади.

Мактаб-интернатлар 13 гектар майдонни ишғол қилади. Ҳар иккала мактаб-интернат биноси янги типовой лойиҳа асосида қурилди.

Ҳозир мактаб-интернатнинг биринчиси ўқув йилига тахт қилиб қўйилди. Тўрт қаватли бу таълим-тарбия даргоҳида 856 ўғил-қиз аҳил оила бўлиб яшайди. Мактаб-интернат ишлаб чиқариш ва ўқув корпусларига эга.

Бундан ташқари таълим-тарбия даргоҳида устахона ва марказий заллар бўлади. Янги ўқув йилидан бошлаб катта спорт зали ҳам ишга тушади.

Мактаб-интернатнинг иккинчисида эса сўнгги тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Даргоҳ узоғи билан 25 августгача қуриб битказилади. Бу билим ўчоғида ҳам 856 ўғил-қиз тарбияланади.

Биринчи сентябрь кунида ҳар иккала янги мактаб-интернатда ҳам қўнғироқнинг овози янграйди.

Ж. ҚОРАБОЕВ.

Салобат билан қад кўтариб турган суратдаги бу бино мактаб-интернатдир. Ўнг томонда эса қурилиш прораби Э. Ҳидоятхонов (чапда) ва старший прораб А. Содиқов ўртоқлар.

В. Салов фотоси.

„ПАХТАКОР" — ЯПОНИЯ

Ўзбек футболчиларининг халқаро учрашувлар ҳисобига яна бир ғалаба ёзилди. Бу ғалабага ўтган якшанба куни «Пахтакор»нинг ўз майдонида Япония миллий терма командаси билан бўлган ўртоқлик матчида эришилди.

Ўйиннинг бошидан охиригача пахтакорчиларнинг устунлиги катта бўлди. Айниқса, иккинчи таймда тошкентликлар дарвозабони Кислякка ўйин келмади ҳисоб.

«Пахтакор» командасига қайтган С. Стадникнинг ҳужум линиясида пайдо бўлиши коллективнинг зарбдор кучини оширди. Илгарилари машҳур бўлган Стадник-Красницкий «тандем»и яна ўзини кўрсатди.

Ҳисоб «Пахтакор» фойдасига 1:0 бўлди. Абдураимов ошириб берган тўпни Қаҳҳоров киритди. Агар судья Обиджонов қўпол хато қилмаганда ҳисоб бошқача бўлиши мумкин эди. Жумладан, у меҳмонлар ўйинчиси бўш қолган дарвозага кириб кетаётган тўпни қўли билан қайтариб юборганлигини ҳисобга олмади. «Пахтакор» шу вазиятда 11 метрдан штраф тўпини уришга ҳақли эди.

С. МУСАЕВ.

Редактор ўринбосари
И. СУЛАЙМОНОВ.

БОШЛАНДИ-Ю ТАШЛАНДИ

Ҳурматли «Ўртўқмоқ» Отанг мироб бўлса ҳам, еринг қулоқ бошида бўлсин» деган нақлга амал қилиб, биз ҳам уйимизни электрлашган Октябрь қишлоғи ёнига қурган эдик. Афсуски, умидимиз чиппакка чиқди. хонадонларимизга электр тушириб беринглар, деб колхозимиз раҳбарларига югуравериб, бир неча пойафзалдан ҳам ажралдик. Ҳайриятки, бизнинг бу чопиб, елиб югуришимиз колхозимиз раҳбарларига сал таъсир қилдими, ҳайтовур «Политотдел» ва «Крупская» участкаларини электрлаштириш ҳақидаги қарорга кунгирагулчин имзо чекилди.

Орадан кўп ўтмай ҳар иккала участкага ҳам столбалар кўмилди. Аммо иш шу ерга келганда яна тақа-тақ тўхтаб қолди. Тўхташ сабабини суриштирилганда колхоз раҳбарлари «материал йўқ» деб елка қисиб қўяқолишди. Ҳа, майли, материал йўқ бўлса, йўқдир, деб ўзимизга тасалли бериб ҳам юрдик. Лекин, орадан кўп ўтмай, ғалати бир воқеа рўй берди. Электр симлари колхоз марказидан бир-икки чақирим нарига чўзилиб, раисимиз уйини, тўрт-юз-қирқ уйдан хатлаб ўтиб бухгалтеримиз уйини, яна бир қанча хонадонларни ташлаб ўтиб, колхознинг бошқа ҳурматли казо-казолари турадиган биноларни ёритди, ҳатто дарвозалари ёнигача чароғон қилиб юборди.

Биз бу ишдан таажжубланиб, ёқамизни ушлаганча ҳали ҳам шамчироқ ёқиб юрибмиз. Тавба! Йўқ материаллар колхоз раҳбарлари учун қай бурчакдан чиқдийкин-а!

Оққўрғон бошқармасидаги Карл Маркс номли колхоз аъзолари номидан.

Э. ОТАБОЕВ.

ЯНГИ МАРШРУТЛАР

«Гипрогор» институти Тошкент трамвай-троллейбус трестига янги проектни тақдим этди. Унда бўлажак янги троллейбус маршрути линияси тасвирланган. Маршрут пойтахтимизнинг Ишчилар шаҳарчасини Полиграфия, Навоий, Лоҳутий кўчалари орқали Вокзал билан боғлайди. Ҳозир тайёргарлик ишлари жадал суръатлар билан олиб борилмоқда. Полиграфия кўчасидаги катта кўприк бетон билан мустаҳкамланиб, қайта реконструкция қилинди. Кўприк остидаги сув қувурлари автоматик усулда тозаланиб туради. Кўчалар ҳам троллейбус юришига мослаб ремонтдан чиқарилмоқда.

Шунингдек, Шота Руставели кўчасини Оқтепа массиви билан боғловчи янги трамвай маршрути ҳам ташкил қилинмоқда. Маршрутнинг узунлиги 4 километр бўлиб, трамвайлар Муқимий кўчаси бўйлаб қатнайди.

УЛКАН БИНО

Шота Руставели ва Богдан Хмельницкий кўчалари муюлишида катта бино қад кўтарди. Бу бинога алоқа бўлими, давлат меҳнат омонат кассаси, телевизор ва радиоприёмниклар ремонт қилувчи устахона ҳамда кечаси-кундузи ишлайдиган шаҳарлараро телефон ва телеграф алоқаси бўлимлари жойлашган.

М. МИРЗАҚОБИЛОВ.

АҲОЛИ ХИЗМАТИДА

Чилонзор массивининг «Г» секторида янги омонат касса ишга тушди. Бу пойтахтимиздаги олтинчи марказий касса бўлиб, унда омонатларнинг ҳамма турлари бўйича пул жамғармалари қабул қилинади ва тўланади, уч процентли давлат ички ютуқ заёмлари сотилади ва сотиб олинади, давлат заёмлари ва пул-буюм лотереяси билетларига чиққан ютуқлар тўланади.

Янги давлат меҳнат омонат кассаси массив аҳолисига намунали хизмат кўрсата бошлади.

А. СОАТОВ.

ЭГАСИГА ТЕГМАГАН МАКТУБ

Поезд елдек учиб келяпти. Иван Иванович бу галги сафардан ҳам жуда мамнун. У, на вагоннинг тақир-туқурини эшитади ва на силкинишини сезади. Фикри-зикри ҳисоб-китобда. Кўзини лўқ қилиб чўт қоқади. Чўт доналари бўзчининг мокисидек шит-шит уёқ-буёққа ўтиб турибди. Олдисини бир томон, бердисини иккинчи томонга суриб, бундоқ қараса, ошиғи олчи, ҳисоб-китоб жойида. Қўйни-қўнжи тўлган. Хурсандчилигидан сомсапазнинг ҳалфасидек лабини буриштириб илжайди. Кейин, ўзи тўқиган «Сафар ўлжаси» қўшиғини хиргойи қилиб ўтирган эди, яна ўша эски «дўсти»нинг «ўз соҳангда ишласанг бўлмайдими, такасалтанг!» деган аччиқ таънаси эсига тушиб, пешонаси тиришди. Қовоқ-димоғи тушиб кетди. «Тўхта,— деди у ўзига-ўзи, — унга бир ачитқи хат ёзайки, аламига чидайолмай, кечалари ажриққа ағанаб чиқсин».

Иван Иванович асли юрист эмасми, мактубни ҳам ўринлатиб ёзибди. Мана, ўзингиз ўқиб кўринг:

«Дўстим, хатингда мени роса койибсан. Тўғри, дўст ачитиб гапиради, лекин шуниси борки унча-мунча гап менга юқмайди-да. Чунки терим пўст ташлайвериб, чармга айланиб кетган.

Хатингда Тошкент Юридик институтини битираётганимда берган ваъдаларимни эслатиб ўтибсан. Тўғри давлатимиз тартиб ва қоидасини бузувчиларга қарши курашиш ниятим эди-да. На чора! Тил бошқа, дил бошқа экан, ошна. Шундоқ бўлгандан кейин, виждонни ўртага қўйиб чакки қиласан. Мана энди турмушимни бир келиб кўр. Нақ ҳавасинг келади. Қуруқ маошдан иш чиқмас экан дўстим. Маишатпараст одамга мўмай-мўмай пул бўлмаса қийин-да.

Ўз соҳасини ташлаб, сафар қочди қилган битта Иван деб ўйлайсанми? Йўқ! Трестимизда мендақангги қочоқлардан бир талай. Мана, Малик Ҳамидовни олайлик. Олий маълумотли, ўқитувчи-географ. Ўн етти йил ўқитувчилик қилиб, охири жуфтакни ростлади. У ҳам ҳозир менга ўхшаб вагон-ресторан директори бўлиб ишлаяпти. Иши ёмон эмас, ўлкани картадан қидириб юрадими. Поездда кезиб ўз кўзи билан кўрганига не етсин. Еб-ичганидан ташқари ойлиги ҳам қуртдек ёнига тушяпти. Саиднаби Нажмиддинов 1960 йилда Тошкент Молия институтини тугатган эди. У ҳам ўз соҳасида озгина ишлаб, феъли айниди. Ҳозир мен билан касбдош. Иши ёмон эмас Вагон ресторанида туппа-тузук буфетчилик қиляпти. Абдуҳалил Мамажоновни танисанг керак. У ҳам олий маълумотли экономистлардан. Унинг буфетда пақиллатиб арақ сотаётганини бир томоша қилсанг эди, ҳавасинг келиб...

Сен икки гапнинг бирида ойликни тилга олибсан. Хафа бўлмагину, жуда соддасанда дўстим. Гап ойликда эмас, гап шудгордаги қуйруқда, ҳа...

Яна хатингда коммунистлигимни пеш қилибсан-а! Хўш, нима бўпти? Менда ҳам нафс бор-ку, ахир!

Дўстим, хафа бўлсанг ҳам, бўлмасанг ҳам бир таклифим бор. Яхшиси сен ҳам инженерлигингни ташла-да, бизнинг сафга кел. Тағин, инженерни ҳам вагон ресторанига ишга оладими деб ўйлама. Буёғини тўғрилаймиз. Сендақалар оз эмас. Трест раҳбарлари жуда шинаванда одамлар. Документингга қиё ҳам боқишмайди.

Ҳозирги вагон ресторанлар тресги директори Абил Отахўжаев ўзи маъқул бола. Бир яхши одати борки, билса ҳам билмасликка олиб юраверади. Сабр таги раҳмон деб шуни айтадилар-да дўстим.

Ишимизнинг бундан бошқа яна бир зўр томони бор, у ҳам бўлса текширув масаласи. Барака топкур инспекторларимизнинг садағаси кетсанг арзийди. Уларнинг феъли бизга беш бармоқдек аён.

Шундай қилиб, контроль ёки текширув-пекширув деган гаплар, бизга мутлақо бегона. Шунинг учун дўстим, менга таъна қилгунча дипломингни чемоданга қулфлаб, трестимизга ишга кел. Тезда ўзингни ўнглаб оласан. Шунча мақтовдан кейин келишни хоҳламасанг, ўзингдан кўр. Мабода мен керак бўлиб қолсам қуйидаги адресга келарсан. Сағбон кўча, 2-тупик, 110-уй».

Салом билан И. И. ПЕРШИН».

Эгасига етмаган хатни ошкора қилувчи М. ИБРОҲИМОВ.

ҲУШЁРХОНА «МЕҲМОН»ЛАРИ

Шаҳримизда нима кўп — одамларни ўзига чорловчи, уларга хизмат қилувчи тамошахона-ю-меҳмонхона, чойхона-ю-ошхоналар. Лекин...

— Келинглар, йигитлар, — бизни қарши олди орикдан келган, кўзига кўзойнак тақиб олган, ўрта ёшлардаги милиция старший лейтенанти.

— Яхши ният билан келибсиз. Жамиятимизда онда-сонда учраб турадиган бундай иллатларни кенг жамоатчилик олдида фош қилиш керак. Токи бошқаларга ибрат бўлсин.

Мана, бошқаларга «ибрат» кўрсатадиган «Ташсельмаш» заводи 4-цехининг старший инженери Николай Иванович Будимировнинг афти-ангори.

Бугун унинг отпускага чиқиш учун аризасига қўл қўйилди. Бўстонлиқда дам олиш учун путёвка ҳам беришди.

— Омадинг кепти, энди «ювсак» ёмон бўлмасди.— деди Николайнинг шишадошлари. «Ювишди», қайта-қайта ювишди. Бу—Жуковский кўчасидаги 1-винозаводи ёнида бўлиб ўтди. Будимиров ўзида йўқ «эриб кетди». Шу яқин орада турган «Победа» машинаси гўё ўзиники туюлди. Машина эгасининг «кабинадан тушгин» деб қилган илтимослари унинг болаходадор сўкишлари орасида эшитилмас эди. Жанжални эшитган вино заводи дружиначиларининг бошлиғи Висневский, дружиначи Терехина ва бошқа ўртоқлар етиб келишди. Будимировни шунинг учун Куйбишев район милициясига келтиришган экан.

Ҳушёрхонанинг бошқа бир меҳмони Раиса Ивановна Кравчук Янгийўл консерва заводида кадрлар бўлимининг бошлиғи бўлиб ишлайди. Бу аёлни кўрган киши маст юриши уёқда турсин ҳатто спиртли ичимликлар сотадиган магазинларнинг ёнидан ўтишга ҳам уялса керак, деб ўйлайди. Аммо кадрлар бўлимининг бошлиғи Чехов кўчасидаги ариққа ағдарилгунча ичибди. Ўзини бир неча соат билмай ётган аёл «тез ёрдам» машинасида ҳушёрхона эшигига қадам ранжида қилиш «шарафига» муяссар бўлган. Қандай обрўли ташкилотларнинг обрўли ходимлари-я булар! Наҳотки улар хизмат қилаётган корхона ва муассасаларда ходимларнинг жамоат жойларида ўзини тутиши, юриш-туриши, хулқ-атвори ҳақида ўйлаб кўрувчилар бўлмаса. Ҳушёрхона қоровул Туроб Норматов, ядро физикаси институтининг шеф-повари А. С. Бортко, 14-ҳаммомнинг ўт ёқувчиси Й. Азизовларни ҳам ҳушига келтирди. Лекин жамиятимизга доғ тушираётган бу «ҳуснбузар»ларни ҳақиқий ҳушига келтирадиган, тарбиялайдиган жой асосан улар ишлаётган коллектив бўлиши керак.

Я. САЛИМОВ.

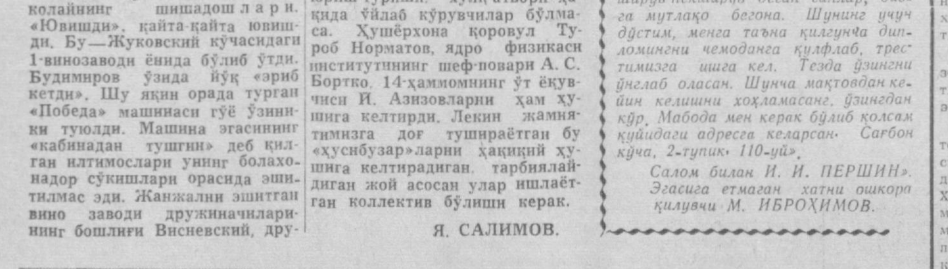

Тасқара аҳволга тушган мана бу кишилар ҳушёрхона «меҳмонлари». Буларнинг афти-ангоридан қариндош-уруғлари ҳам, ёру-биродарлари ҳам, улар хизмат қилаётган коллектив ҳам уялади. Суратда: (чапдан) Туркистон ҳарбий округида техник бўлиб ишлаётган ёш коммунист Э. Шокиров, Ўрта Осиё халқ хўжалиги кенгаши «Средазснаб» базасининг область конторасн экспедитори И. Қодиров, Тошкент гўшт комбинатининг ишчиси С. Сабитов, «Ташсельмаш» заводининг старший инженери Н. Будимировлар.

Халқаро аҳвол

ЖАҲОНГА—ТИНЧЛИК!

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЧЕТ ЭЛЛАРДА БАЁН ЭТИЛГАН ФИКРЛАР

ПРАГА. Чехословакия газеталари Совет ҳукумати баёнотининг тўлиқ текстини «Москва Шартномаси халқларнинг тинчлик йўлидаги курашини кучайтиришга ёрдам беради», «Совет Иттифоқи тинчликсевар ташқи сиёсатни изчиллик билан ўтказмоқда», «Шартнома тинчлик манфаатларига жавоб беради», деган сарлавҳалар остида эълон қилдилар. Чехословакия жамоатчилиги ва матбуоти бу баёнотни қатъий равишда қўллаб-қувватлаб, унинг бутун дунёда тинчликни таъминлашга қаратилганлигини таъкидламоқда.

Биз Москва Шартномасини табриклаймиз ва Хитой раҳбарларининг позициясини рад қиламиз, деди Чехословакия тинчлик тарафдорлари комитети президиумининг аъзоси М. Матейкова. У дедики, ҳамма тинчлик тарафдорлари Москва музокараларига ва Совет ҳукуматининг баёнотига халқларнинг мустаҳкам тинчликни таъминлаш йўлидаги курашида қўйилган муҳим қадам, деб баҳо берадилар.

БЕРЛИН. «Нейес Дейчланд» газетаси Совет ҳукумати баёнотининг батафсил баёнини босиб чиқарди. Ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома масаласида Хитой Халқ Республикаси раҳбарларининг позицияси, деб таъкидлайди газета, тинч-тотув яшаш ленинча сиёсатига қарама-қаршидир. Москва музокараларининг якунлари, деб ёзади сўнгра газета, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш билан боғланган ва ҳал этилмаган халқаро проблемаларни бартараф қилиш мумкинлигига умид туғдирди.

«Берлинер цейтунг» газетаси Совет ҳукумати баёнотини «Ядро синовларини тўхтатиш тинчлик ишига хизмат қилади» деган сарлавҳа остида баён этиб беради.

СОФИЯ. Болгариядаги марказий газеталарнинг ҳаммаси Совет ҳукумати баёнотини кўринарли жойларда эълон қилдилар.

«Работническо дело» газетаси Хитой раҳбарларининг тутган позициясига тўхталиб, қуйидагиларни ёзади: уруш ва тинчлик масалаларида Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати «қутирганлар» позициясига думалаб тушганлигини ҳамда улар билан бирга Москва Шартномасига қарши чиқаётганлигини билиб, коммунистлар, прогрессив кишилар, жаҳондаги барча тинчликсевар кучлар ғоят таассуфландилар ва қаттиқ ғазабландилар. Бу — Хитой Халқ Республикаси раҳбарларининг уруш ва тинчлик, тинч-тотув яшаш проблемаларига ҳозирдаёқ маълум бўлган муносабатларининг мантиқий оқибатидир. Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг бошдан-оёқ душманлик ва туҳмат гаплардан иборат баёнотининг такаббурлик руҳи ачиниш ва ғазаб туйғуларини қўзғатади. «Қутирганлар» томонидан ва Ғарбдаги барча антикоммунистлар томонидан хурсандлик билан кутиб олинган ҳамда социалистик мамлакатларнинг давлат ва дипломатик практикасида мисли кўрилмаган бу баёнотга Совет ҳукуматининг баёнотида муносиб жавоб берилди ҳамда Хитой раҳбарларининг жирканч туҳматлари ва мудҳиш ёлғонлари фош қилиб ташланди.

Болгария меҳнаткашлари Совет ҳукуматининг баёнотини қизғин маъқулламоқдалар.

Бу баёнот — Совет ҳукуматининг ва ленинчи КПССнинг бутун инсоният тақдири ҳақидаги буюк ғамхўрлигини кўрсатувчи янги ёрқин далилдир, деди София МТСининг механиги Г. Исаев ТАСС мухбирига. Бу баёнотда Хитой Компартияси раҳбарларининг халқларнинг ҳаётий манфаатларига зид бўлган позицияси чуқур ва далиллар билан тамомила ҳаққоний танқид қилинади. Ер юзидаги соф виждонли кишилардан ҳеч қайсиси Хитой раҳбарларининг Советлар мамлакатига, деярли ярим асрдан бери тинчликнинг ва ҳамма халқлар бахт-саодатининг қудратли таянчи ва жанговар посбони бўлиб келаётган Ленин партиясига қилган қўпол ҳужумларини энг қатъий суратда қораламай қолмайди.

Мен, уч боланинг онаси Совет ҳукуматининг баёнотини қизғин маъқуллайман, деди Ивански қишлоғининг деҳқони Д. Петева ТАСС мухбирига. Хитой раҳбарларига айтмоқчиманки: Эс-ҳушингизни йиғиб олинг, улуғ Совет мамлакатига ва бошқа социалистик мамлакатларга ўз ҳужумларингизни тўхтатинг ва социалистик мамлакатлар халқларининг аҳил оиласи билан биргаликда сўзда эмас, балки амалда ер юзида тинчлик тантанаси учун курашинг.

ВЕНА. «Фольксштимме» газетаси Совет ҳукуматининг баёноти тўғрисида хабар бериш билан бирга, ким-ки ҳозирги кунда ядро синовларининг тақиқланишига қарши чиқаётган бўлса, у тинч-тотув яшашга қарши чиққан бўлади, халқаро кескинликни юмшатишга қарши чиққан бўлади, деб таъкидлайди. Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг позицияси, деб ёзади газета, чуқур таассуф туғдирадиган мислсиз ҳаракатдир.

«Арбейтер-цейтунг» газетаси Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома уч давлатнинг атом монополиясини абадийлаштиришга қаратилган ва Совет Иттифоқининг Америка империализмига «таслим бўлганини» билдиради, деган даъволари бемаъни даъволар эканлигини таъкидлайди.

Суриянинг янги ҳукумати

ҚОҲИРА, 4 август. (ТАСС). Сурия бош министри Салоҳиддин Битар бугун истеъфо берди. Сурия революцион қўмондонлик миллий кенгаши бош министрнинг истеъфосини қабул қилди ва Салоҳиддин Битарга янги ҳукумат тузишни топширди. МЕН агентлигининг Дамашқ радиосига асосланиб хабар беришича, янги тузилган ҳукуматда Битар бош министр ва ташқи ишлар министри лавозимларини эгаллайди.

Реклама ва эълонлар

Кинофильмлар прокати Ўзбекистон конторааси
КИНОТЕАТРЛАР ЭКРАНИГА

РУС МЎЪЖИЗАСИ

НОМЛИ ЯНГИ ИККИ СЕРИЯЛИ БАДИИЙ-ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМ ЧИҚАРАДИ.

Фильм авторлари — Аннели ва Андре Торндайк.
ГДРнинг «Дефа» — Хроника ва ҳужжатли фильмлар студияси ишлаган.

Бу фильм Ҳужжатли фильмлар Марказий студиясининг дўстона ёрдамида яратилган.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

6 АВГУСТДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Сенга ишонаман** (Ёш томошабинлар театри спектакли). 20.00 — **Телевизион янгиликлар.** 20.20 **Кундалик жасорат** (ҳужжатли фильм). 20.40 — **Ўйин-кулги кечаси** номли киноповесть (катталар учун).

22.05 — **Эртаси куни программаси.**

Ўзбек тилида: 22.10 — **Телевизион янгиликлар.** 22.30 — **Қишлоқ хўжалик ходимлари учун.** 22.50 — **Совет композиторларининг камер асарлари.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 20.50 — **Иртиш қирғоғида** номли бадиий фильм.

Рус тилида: 22.25 — **Фестиваль экранларидан.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Рус мўъжизаси (1 ва 2-серия) — «ВАТАН», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ВОСТОК» (катта залда). «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Катталар ва болалар — «ЎЗБЕКИСТОН». (кундуз ва кечқурун).

Хор табақа (1 ва 2-серия) — «МИР» (кундуз ва кечқурун). «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, кеч 6 ярим ва 8.50 минутда).

Опа-сингил муз устида — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 2 ярим ва 4 яримда).

Азиз докторимиз — «ВОСТОК» (кичик залда кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА:
(кеч соат 9.15 ва 10.45 минутда)

Катталар ва болалар — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ».

Хор табақа (1 ва 2-серия) — «ВАТАН», ТЕЛЬМАН номли, «МЕҲНАТ», «РАКЕТА».

Дугоналар — «ПОБЕДА», «ШАРҚ».

Рим каникуллари — КАФАНОВ номли.

Ева ҳақида — 1 МАЙ номли.

Амирликнинг емирилиши — «УДАРНИК».

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

6 АВГУСТ

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА СОЛИСТЛАРИНИНГ

катта концерти

Концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Фароғат Раҳматова, Қундуз Миркаримова, Пўлатжон Раҳимов, Муҳаммаджон Мирзаев, Берта Давидова, Учқун Ғаниев,** солистлардан **Фахриддин Умаров, Карим Мўминов, Баҳром Мавлонов, Адиба Мирзаева, Раҳим Бунигар, Муҳаббат Мусаева, Дилбар Абдуллаевалар** қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Оқсил касалига қарши вакцина учун қуён хом ашёси ишлаб чиқарувчи
ТОШКЕНТ ХОЗРАСЧЕТ БИОПУНКТИНИНГ
қайтадан тузилиши муносабати билан
ҚУЁН БОЛАЛАРИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ
ТЎХТАТИЛДИ

Даъволар 16/VIII гача қабул қилинади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного-сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари — 26232. Масъул секретарь — 34808. Секретариат — 31936. Идеология бўлими — 25885. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 33786. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 10848. Индекс 64695. Нашр. № 1651.